

OMAIUUUSRIKOKSET

Omaisuusrikoksen uhri voi tuntea myös pelkoa

Virtuaalivarkaats ja vorot webissä

Nettipetoksen uhri ei saa korvausta valtion varoista

Rakkauspetoksen uhri tarvitsee myötätuntoa

RIKU-lehti ilmestyy seuraavan kerran joulukuussa 2018

Toimitus:

Päätöimittaja

Leena-Kaisa Åberg

Toimitussihteeri

Sami Liukkonen

Toimituskunnan jäsenet

Maatu Arkio-Lampinen

Veli Hukkanen

Jaana Koivukangas

Jenni Lehtonen

Kannen kuva:

Sami Liukkonen

Julkaisija:

Rikosuhripäivystys (RIKU)
Maistraatinportti 4 A 4. kerros,
00240 Helsinki
www.riku.fi

Kustantaja ja ilmoitushankinta:

Printmix Oy
Konalantie 6-8 A, 00370 HELSINKI
www.printmix.fi
vaihte 020 710 9510

Taitto ja painatus:

Printmix Oy
Painos: n. 3600 kpl

ISSN 1455-1381

Jakelu: RIKUn toimistot ja palvelupisteet
ilmoittajat www.riku.fi (sähköinen versio)

RIKU on valtakunnallisesti verkottunut toimija, jonka tehtävä on parantaa rikoksen uhrin, hänen läheisensä ja rikosasiassa todistavan asemaa vaikuttamalla ja tuottamalla palveluita.

RIKUn arvoja ovat asiakaslähtöisyys, vastuullisuus, luotettavuus, tasapuolisuus sekä yhteistyön ja välittämisen kulttuurin edistäminen yhteiskunnassa. RIKUn toimijat ovat valittuja ja koulutettuja vapaaehtoisia sekä palkattuja ammattilaisia. Pääsialliset rahoittajat ovat valtio ja STEA.

Tukipalvelut

- Auttava puhelin 116 006
- Juristin puhelinneuvonta 0800 161 177
- RIKUchat, kts. www.riku.fi
- Syrjinnän vastaista neuvontaa, ks www.riku.fi Palvelut
- Todistajan tukea ks. www.riku.fi Palvelut
- Nuoren rikoksen uhrin tueksi www.riku.fi/nuoret
- Henkilökohtaista tukea 31 palvelupisteestä www.riku.fi Yhteystiedot

RIKU on yhteistyöhanke, jota toteuttavat yhteistyösopimukseen perustuen Ensi- ja turvakotien liitto Kirkkohallitus, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Suomen Mielenterveysseura, Suomen Punainen Risti ja Suomen Settlementiliitto. Tärkeimpiä muita yhteistyökumppaneita ovat alaa sivuavat viranomaiset ja järjestötoimijat.

RIKU-LEHDESSÄ TÄLLÄ KERTAA

Kuva Lance Grandahl Unsplash

TEEMA: OMAISUUSRIKOKSET s.4

Kuva Belinda Fewings Unsplash

Kuva Valtiokonttori Viestintä

**RAKKAUSPETOKSEN UHRI
TARVITSEE MYÖTÄTUNTOA s. 30**

**NETTIPETOKSEN UHRI EI SAA
KORVAUKSIA VALTION VAROISTA s. 34**

Pääkirjoitus _____	3
Omaisuusrikosten monet muodot – Omaisuusrikoksiin liittyvä sanasto _____	4
Omaisuus on syytä suojata rikosten varalle _____	7
Voiko varastetun tavaransa löytää löytötavaroista? _____	9
Ekonomisk brottslighet _____	11
Tunnearvoa ei korvata omaisuusrikoksen sattuessa _____	12
Viranomainen ei kysy koskaan tunnuslukuja tai salasanoja _____	15
Omaisuusrikoksen uhri voi tuntea myös pelkoa _____	17
Virtuaalivarkaats ja vorot webissä - onko mitään tehtävissä? _____	24
Pyramidihuijausten katteettomat lupaukset _____	28
Rakkauspetoksen uhri tarvitsee myötätuntoa _____	30
Thank you George! _____	32
Nettipetoksen uhri ei saa korvausta valtion varoista _____	34
Autismikirjoon kuuluvan henkilön asema on haavoittuva rikosoikeudellisessa järjestelmässä _____	36
Juristi vastaa _____	38
Kriminologia – Rikollisuus ja kontrolli muuttuvassa yhteiskunnassa _____	40
Uutisia ja ajankohtaista _____	42
Henkilöstöuutisia _____	44
Rikosuhripäivystyksen yhteystiedot _____	46

Tukea myös omaisuusrikoksen uhrille

Jokaisen rikoksen uhrin kokemus on yksilöllinen. Myös omaisuusrikos koskettaa hyvin eri tavoin. Usein käytämme esimerkkinä tarinaa yksinhuoltajaäidistä, jonka kamelin selkä katkeaa, kun hänen polkupyöränsä varastetaan. Arjen tärkeät rakenteet eivät enää toimi, edessä on lukuisia kysymyksiä ja vaivannäköä. Millä lapset nyt kuljetetaan päiväkotiin? Mitä uusi maksaa ja missä välissä ehdin sen hankkia? Pitääkö tehdä rikosilmoitus, miten se tapahtuu? Korvaako vakuutusyhtiö pyörän arvon?

Viime vuonna poliisin tietoon tuli yli 210 000 omaisuusrikosta eli varsin moni ihminen on joutunut tällaisen rikoksen uhriksi. Omaisuusrikoksen aiheuttama vahinko ei ole pelkästään taloudellinen, vaikka myös rahallisesti menetykset voivat olla valtavan suuria. Ja mikä on toiselle valtava menetys, voi olla toiselle pienempi vahinko. Virtuaalisessa Habbo Hotellissa rikoksella menetettyjen virtuaalihuonekalujen arvo ei ehkä rahallisesti ole suuri, mutta iso vahinko pelaavalle lapselle.

Kuten voimme tästä RIKU-lehdestä lukea, rikoksessa menetetyt omaisuuden takaisin saaminen ei ole helppoa ja menetys voi jäädä pysyväksi. Pahimmillaan uhri on veloissaan ja luottotiedot menettäneenä.

Leena-Kaisa Åberg, kuva: Sami Liukkonen

Omaisuusrikos voi myös iskeä vahvasti ihmisen henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Rakas tärkeältä ihmiseltä saatu esine voi monella tapaa olla korvaamaton. Murtautuminen omaan kotiin tai kesämökkiin voivat tuntua hyvin fyysiseltä. Pahimmillaan edessä on asunnon myynti, koska turvattomuuden tunne on tullut kotiin jäädäkseen.

Verkossa tapahtuvat rikokset voivat nekin tulla ihmisen iholle. Rakkauspetoksissa ihminen voi rakastua niin, että rikoksessa hän menettää rahan lisäksi rakkaan ihmisen ja rakkauden – ehkä myös uskon rakkauteen. Manipulatiivisesti toimivat rikolliset ovat erittäin taitavia käyttämään

hyväksi emotionaalista kiristämistä, mikä on psyykkisesti raskasta kenelle tahansa. Mutta myös näistä kipeistä menetyksistä voi toipua ja apua on saatavilla. Ensinnäkin on kuitenkin löydettävä avun luokse tai viranomaisen on ymmärrettävä ohjata uhri tukipalveluun.

RIKUn tukisuhteessa olleista asiakkaista oli viime vuonna erilaisten omaisuusrikosten uhreja (vain) 7 prosenttia. Varsinkin harvoin poliisi ohjaa asiakkaaksi omaisuusrikoksen uhrin. Tai uhrin ilmoittavat itse, etteivät tarvitse tukipalvelua, kun sitä heille tarjotaan.

Omaisuusrikoksiin liittyvä juridiikka ja uhrin oikeuksien toteutuminen eivät kuitenkaan ole yksinkertaisia asioita. Emotionaalisen tuen lisäksi uhrille kannattaa alleviivata, että tukipalvelusta saatava apu koskee myös hänen oikeuksiensa toteutumista vaikka ihan taloudellisesti. Rohkaistaan siis myös omaisuusrikosten uhreja tuen ja avun luokse.

Leena-Kaisa Åberg
päätoimittaja
RIKUn toiminnanjohtaja

Omaisuusrikosten monet muodot

OMAISUUSRIKOKSIIN LIITTYVÄ SANASTO

Toisen omistamaa omaisuutta voi vahingoittaa tai ottaa oikeudettomasti käyttöön monin eri tavoin. Kihlakunnan-syyttäjä **Toni Pörsti** Helsingin syyttäjänvirastosta kuvaa keskeisimpien omaisuusrikoksiin liittyvien sanojen merkityseroja.

Omaisuusrikos

Perustuslain mukaan jokaisen omaisuus on turvattu. Näin ollen lainsäätäjä on kriminalisoinut useita erilaisia tekoja tarkoituksena suojata henkilöiden omaisuutta ja turvata omaisuuden häiriötön omistaminen ja käyttäminen.

Varkaus

Varkaus tarkoittaa irtaimen omaisuuden anastamista toiselta. Anastamisella tarkoitetaan toisen omistaman omaisuuden oikeudetonta ottamista, joka tapahtuu tarkoituksella saada omaisuus sellaiseen hallintaan, joka on pysyvää ja ulkoiselta olemukseltaan vastaa omistusoikeutta.

Varkaus edellyttää, että omaisuus anastetaan toisen hallusta, mutta välitön kontrolli omaisuuteen ei ole välttämätöntä - esimerkiksi pihalle jätetty polkupyörä on omistajansa hallussa tässä tarkoitettussa mielessä ja siten kelpaa varkausrikoksen kohteeksi.

Näpistys

Näpistys on varkauden lievä tekemuoto, josta voidaan tuomita ainoastaan sakkorangaistus. Tärkein (mutta ei ainut) erottava tekijä varkaudesta on omaisuuden arvo. Jonkinlaisena rajana oikeuskäytännössä on pidetty 500 euroa, eli mikäli anastetun omaisuuden arvo jää tämän rajan alle, voidaan anastus arvioida näpistykseen varkauden sijaan. Näpistys on niin sanottu asianomistajarikos, eli syyttäjä ei pääsääntöisesti voi nostaa siitä syytettä, jos rikoksen uhri ei vaadi tekijälle rangaistusta.

Kavallus

Kavallus on varkauden tavoin anastusrikos, mutta tärkeimpänä erona varkauteen

on hallintaa koskeva tunnusmerkki. Jos tekijä saa omaisuuden haltuunsa muuten kuin oikeudettomasti, mutta sen jälkeen pitää omaisuuden itsellään, ja näin menetellen anastaa omaisuuden itselleen, on kyseessä kavallusrikos. Esimerkiksi myyjä voi syyllistyä kavallukseen ottamalla kassasta käteisvaroja omaan taskuunsa, tai löytötavaran löytäjä saattaa pitää löytämänsä arvokkaan omaisuuden itsellään ja näin syyllistyä kavallusrikokseen.

Luvaton käyttö

Anastusrikoksiin sisältyy ajatus omaisuuden anastamisesta itselleen omaan "omistukseen", mikä erottaa anastusrikokset luvattomasta käytöstä. Mikäli tarkoitus on vain luvattomasti käyttää toisen omaisuutta tilapäisesti, on kyseessä eri rikos, eli luvaton käyttö. Erikseen ja ankarammin rangaistavaa on lisäksi moottorikulkuneuvon käyttövarkaus, johon voi syyllistyä ottamalla luvattomasti käyttöönsä toisen omistaman moottorikäyttöisen kulkuneuvon, esimerkiksi tarkoituksena käyttää toisen henkilöautoa luvattomasti vähän aikaa ja sitten hylätä se.

Kuva Thorn Yang Unsplash

Murto

Murto ei ole oma rikoksensa, mutta anastusrikoksen tekeminen murtautumalla tekee teosta entistä moitittavamman. Esimerkiksi omaisuuden anastaminen siten, että rikosentekijä murtautuu asuttuun asuntoon, on lähtökohtaisesti lain tarkoitama törkeä varkaus, josta voidaan tuomita ainoastaan vankeusrangaistus, eikä sakko ole mahdollinen seuraamus toisin kuin perusmuotoisesta varkausrikoksesta. "Murtautumisen" ei ole rikoslaissa katsottu välttämättä edellyttävän omaisuuden rikkomista, vaan kyseeseen voi tulla myös viekkauksella tai muutoin lukituksen läpäisemällä, esimerkiksi yleisavainta käyttäen, tehty luvaton tunkeutuminen suljettuun tilaan.

Ryöstö

Mikäli anastamiseen tai luvattomaan käyttöön ottoon liittyy vähäistä vakavampaa henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa tai sillä uhkaamista, on kyseessä ryöstörikos, josta voidaan tuomita ainoastaan vankeusrangaistus, eikä sakko ole mahdollinen seuraamus. Ryöstöstä tuomitaan

myös se, joka yllä mainittua väkivaltaa tai sen uhkaa käyttäen pitää toiselta aiemmin anastamansa omaisuuden itsellään, tai pakottaa toisen antamaan omaisuutensa itselleen.

Kätkemisrikos

Kätkemisrikoksesta on kyse silloin, kun henkilö esimerkiksi kätkee, hankkii, ottaa huostaansa tai välittää toiselta tietyillä omaisuusrikoksilla, esimerkiksi varkausrikoksella, saatua omaisuutta, vaikka tietää, että omaisuus on saatu omaisuusrikoksella. Kätkemistä koskevien rikossäännösten tarkoituksena on toisaalta ehkäistä omaisuusrikollisuutta vaikeuttamalla rikoksella saadun omaisuuden hyödyntämistä ja toisaalta parantaa oikean omistajan mahdollisuuksia saada takaisin häneltä rikoksella viety omaisuus. Kätkeminen on rangaistava myös muuten kuin tahallisesti tehtynä (niin sanottu tuottamuksellinen kätkemisrikos), jos henkilön olisi olosuhteista pitänyt ymmärtää, ettei kyse ole laillisesti hankitusta omaisuudesta – lyhyesti sanottuna, jos joku tulee aamuyöllä kadulla myymään esimerkiksi elektroniikkaa, kannattaa ostamiseen suhtautua varauksellisesti.

Vahingonteko

Vahingonteosta on kyse, kun oikeudettomasti hävitetään tai vahingoitetaan toisen omaisuutta. Se voi tapahtua esimerkiksi rikkomalla tai likaamalla toisen omaisuutta. Kysymyksessä voi olla esimerkiksi ikkunan rikkominen, auton naarmuttaminen, auton renkaiden puhkominen taikka erilainen omaisuuden töhriminen.

Petos

Petoksessa rikosentekijä oikeudettomassa hyötymistarkoituksessa erehdyttää toisen tekemään tai jättämään tekemättä jotain saadakseen taloudellista hyötyä tai aiheuttaakseen taloudellista vahinkoa. Petosrikoksen voi tehdä monin eri tavoin. Jos esimerkiksi tuotteen ostajalta puuttuu maksukyky tai maksuaikomus jo siinä vaiheessa, kun hän ostaa tavaraa velaksi, on kyseessä petosrikos. Vastaavasti petosrikos on kyseessä, jos henkilö erehdyttää palveluntarjoajan antamaan palvelunsa, esimerkiksi taksikyydin, käyttöönsä ilman aikomusta maksaa. Myyjä puolestaan voi esimerkiksi vakuuttaa myyntikohteella olevan sellaisen ominaisuuden, jota sillä ei myyjän tieteen ole, ja siten syöllistyä tahalliseen petosrikokseen. Käytännössä tavallinen petoksen tekotapa on myös erilaisten yhteiskunnallisten tukien (esimerkiksi työttömyystuen) hakeminen vääriä tietoja tahallisesti antamalla tai virheel-

lisen vahinkoilmoituksen tekeminen vakuutusyhtiölle.

Talousrikos

Lainsäätäjä on kriminalisoinut useita erilaisia tekoja tarkoituksena suojata julkista taloutta, yhteiskunnan taloudellista järjestystä sekä taloudellista toimintaa. Näihin voidaan lukea esimerkiksi rikoslain 29 luvun verorikokset, 30 luvun kirjanpitorikokset sekä 39 luvun velallisen rikokset.

Ilkivalta

Rikoslain tarkoittama ilkivalta on meloimällä tai muulla sellaisella tavalla huomattavan häiriön aiheuttamista virantoimituksen yhteydessä muualla kuin yleisellä paikalla taikka yleisöltä suljetussa virastossa, toimistossa, liikkeessä tai tehtaassa tai muussa vastaavassa paikassa; huomattavan häiriön aiheuttamista lähettämällä viestejä tai soittamalla puheluita virastoon, toimistoon, liikkeeseen taikka muuhun vastaavaan paikkaan taikka; joukkoliikenteen kulkuneuvon, hissini tai muun laitteen hätäjarrun tai hälytyslaitteen käyttämistä ja väärän hälytyksen aiheuttamista ilkivaltaisesti. Puhekielessä ilkivalta tarkoittaa jotain muuta, kuten vahingontekoa tai muuta vandalismia.

Toni Pörsti

kihlakunnansyyttäjä, varatuomari
Helsingin syyttäjänvirasto

Toni Pörsti, kuva: Kia Söderholm.

Kuva Nathan Wright Unsplash

Omaisuus on syytä suojata rikosten varalle

Suurin osa kirjatuista rikoslakirikoksista Suomessa on omaisuusrikoksia. Vuonna 2017 omaisuusrikoksia oli yli 210 000 ja rikoslakirikoksia kaikkiaan 430 000 eli omaisuusrikoksia oli noin puolet kirjatuista rikoslakirikoksista.

Teksti: Heli Yli-Räsänen

Jos rikoslakirikoksista jätetään huomioimatta liikenne rikokset, nousee omaisuusrikosten osuus jopa kahteen kolmasosaan 322 000 rikoslakirikoksesta. Kyseessä on siis todella laaja rikollisuuden kenttä. Omaisuusrikoksiin lukeutuvat muun muassa varkaudet, kuten murrot eli luvatta tunkeutumiset, näpistyksen sekä petokset.

Poliisitarkastaja **Jyrki Aho** Poliisihallituksesta on asiantuntija omaisuusrikosasioissa.

– Luvatta tunkeutumisia eli murtautumisia asuntoihin, mökkeihin, kellarikomeroihin, liikehuoneistoihin ja autoihin oli vuonna 2017 noin 28 000. Erilaisia varkausrikoksia oli yhteensä yli 63 000, joista liikehuoneistomurtoja kolmisen tuhatta, ajoneuvoihin kohdistuvia varkauksia noin 6800 ja muita varkauksia yli 13 000. Petosrikosten määrä oli noin 31 000, Aho luettelee lukuja.

” Vuoden 2018 tammi-kesäkuussa 43 prosenttia omaisuusrikoksista saatiin selvitettyä.

Asuntomurtojen osuus edellisistä oli noin 1800.

– Yleensä viedään irtainta omaisuutta, joka on helposti kuljetettavissa ja realisoitavissa: koruja, rahaa, puhelimia ja tietokoneita ja muuta arvotavaraa. Mökkimurrot ovat erikseen ja niistä taas viedään kirpputoreilla ja verkossa helposti realisoitavaa tavaraa, keräilytavaraa ja antiikkia.

On myös huomattavissa ”sesonkeja”, esimerkiksi talven jälkeen Ahon mukaan viedään polkupyöriä, kun pyöräilykausi alkaa. Niitä lähtee Ahon mukaan niin taloyhtiöiden pihoilta kuin rautatieasemiltakin. – Pyöriä tulee keväisin paljon myyntiin verkossa. Toisaalta tulee myös paljon ilmoituksia, että halutaan ostaa polkupyörä, ja rikollinen saattaa varastaa tähän tarpeeseen ja myydä. Harvoin rikollinen varastaa itselleen tavaraa vaan myydäkseen ja saadaakseen siitä rahaa esimerkiksi päihtheisiin, Aho kertoo.

Miten tutkinta etenee?

Usein kuulee ihmettelyä, miksi poliisi ei tutki kaikkia omaisuusrikoksia. Aho selvittää, miten poliisin työn prosessi menee.

– Kun poliisille tulee rikosilmoitus, ne kaikki kirjataan ja ne pitää kirjata. Poliisilla on kirjaamisvelvollisuus. Jokainen kirjattu ilmoitus käsitellään erikseen. Jos ilmoitus on puutteellinen, poliisi pyytää ilmoituksen tekijältä täsmennyksiä. Jos esimerkiksi ilmoittaa pyöränsä varastetuksi, niin poliisin on hyvin vaikea tavoittaa pyörää värin ja merkin perusteella. Tarvitaan yksilöiviä tunnisteita kuten valmistenumerot, tehdyt korjaukset, vauriot, tarrat ynnä muut. Näiden avulla poliisi voi tehdä pyörästä etsintäkuulutuksen. Kun sitten poliisi löytää vaikka muun tehtävän yhteydessä anastetuksi epäiltyä omaisuutta, hän tekee kyselyn poliisin tietoverkossa, jota kautta tieto muun muassa etsintäkuulutetusta pyörästä tulee poliisin tietoon. Saatujen hyvien tunnistajien avulla pyörä saattaa löytyä.

Aho korostaa, kuinka tärkeitä yksilöivät tunnisteet ovat.

– Varastettu tavara palaa omistajalleen sitä todennäköisemmin, mitä tarkemmat tiedot tavarasta on: sormusten ja kellojen kaiverukset, pyörien valmistenumerot, eri osien värit, vauriot, itse lisätyt osat ja tehdyt korjaukset. Olisi hyvä, jos ihmiset ottaisivat kuvia näistä yksilöllisistä tunnisteista, niin varkauden sattessa olisi antaa poliisille hyvät lähtökohdat jäljittää varastettu omaisuus.

Kirjatut rikosilmoitukset siis käydään läpi. Tutkinnanjohtaja tekee päätöksen, että onko ylipäätään tapahtunut rikosta. Joskus voidaan todeta, että asia ei täytä rikoksen tunnusmerkkejä, tai että rikos on vanhentunut. Silloin asia ei etene esitutkintaan. Mutta esitutkinta on aina suoritettava, jos on epäily rikokseen. – Esitutkinta on hoidettava viipymättä, mutta priorisointia on myös tehtävä. Esimerkiksi tapaukset, joissa alle 18-vuotias on epäilty rikoksesta, suoritetaan kiireellisenä esitutkintana. Samoin on alle 15-vuotiaiden kohdalla, vaikka he eivät voikaan olla rikoksesta epäiltyinä. Silloin asiaa tutkitaan rikollisena tekona ja mukaan tulee esimerkiksi lastensuojeluviranomainen. Poliisilla on lähtökohtaisesti esitutkintapakko, mutta esitutkintalaissa on säädetty toimittamatta jättämisestä, lopettamisesta sekä rajoittamisesta. Ne ovat lainsäätäjän tarkoittamia keinoja siitä, ettei kaikkia rikoksia voi tai kannata tutkia. Kyse ei ole siis siitä, että poliisi

ei viitsisi tai jaksaisi tutkia jotain asiaa, vaan päätös perustuu aina lakiin.

Poliisikin joutuu priorisoimaan

Esitutkinnan rajoittamiseen on monia syitä.

– Taustalla vaikuttaa prosessitaloudellinen ajatus ja käytännön tarpeet viranomaisen resurssien tarkoituksenmukaiseksi kohdentamiseksi. Tässä syyttäjällä on merkittävä rooli. Poliisin tukinnanjohtaja tekee syyttäjälle esityksen rajoitettavista esitutkinnoista, ja syyttäjä tekee niistä päätöksen. Syyttäjän tehtävähän on viedä rikosprosessia eteenpäin esitutkinnan perusteella ja siksi on tärkeää, että syyttäjä on mukana jo esitutkinnan alkumetreillä. Syyttäjä voi arvioida ja katsoa yhdessä tutkinnanjohtajan kanssa sitä, että onko kokonaisprosessi esimerkiksi liian kallis suhteessa rikoksen vakavuuteen. Rikoksia ohjataan myös sovitteluun, joka on monesti parempi menettely kuin asian viedä tuomioistuimeen, kertoo Jyrki Aho.

Rikoksen vakavuus on painava tekijä priorisoinnissa.

Lähtökohtaisesti poliisi priorisoi vakavat henkeen ja terveyteen liittyvät rikokset. Tutkinnanjohtaja saattaa Ahon mukaan käydä päivittäin läpi 250 ilmoitusta, ja niistä on karsittava nopeasti käsittelyyn otettava, tai todettava, josko ne yhdistyvät esimerkiksi johonkin rikossarjaan.

– Rikoksen vakavuus on painava tekijä priorisoinnissa. Pitää myös miettiä, onko realistista, että rikos saadaan selvitettyä, ja kuinka paljon siihen menee resursseja. Jos mietitään esimerkiksi pihalta kaksi viikkoa sitten varastettua pyörää, niin on epätodennäköistä, että asiaan saataisiin mitään lisäselvitystä menemällä tutkimaan rikospaikkaa. Lievät rikokset, joihin ei ole saatavissa lisäselvitystä, jäävät helpommin tutkimatta. Mutta ne ovat tuotavissa aktiivitutkintaan takaisin, kun asiaan tulee uutta selvitystä.

Kyse on resurssien järkevästä käytöstä kokonaisprosessissa.

– Kaikelle työlle voidaan kuitenkin laskea hinta. Kärjistäen voi sanoa, että kaikkea ei voi, ei pidä eikä kannata viedä oikeusprosessiin. Tutkinnanjohtajan yksi tehtävä on kartoittaa, kuinka paljon resursseja jutun selvittämiseen menisi. Syyttäjä voi tutkinnanjohtajan esityksestä päättää, että juttua ei jatketa, Aho kertoo.

Perusteita esitutkinnan rajoittamiseksi on monia. Esimerkiksi vähäisyysperuste oikeuttaa syyttäjän jättämään syyttämättä, jos rikoksesta ei ole odotettavissa kuin sakko, tai se ei ole kokonaisuutena arvostellen vahingollinen tai haitallinen. Myös nuoruus on peruste jättää syyttämättä: jos rikoksen on tehnyt alle 18-vuotias, ja teko on johtunut ymmärtämättömyydestä ja harkitsemattomuudesta. Nuorten kohdalla voidaan käyttää esimerkiksi sovitte- luita, jotta nuori kuitenkin joutuu käsittelemään tekoaan ja kohtaamaan uhrinsa. – Kustannusperusteinen rajoittaminen tulee poliisille yhä enemmän eteen, kun katsotaan, että kustannukset ovat niin suuret suhteessa rikokseen, sen vakavuuteen ja siitä tulevaan rangaistukseen. Esimerkiksi käänöskustannukset ovat nykyään poliisille suuret, kertoo Aho.

Selviävätkö omaisuusrikokset?

Kuinka paljon omaisuusrikoksia sitten saadaan selvitettyä?

– Vuoden 2018 tammi-kesäkuussa 43 prosenttia omaisuusrikoksista saatiin selvitettyä. Huonoiten selvitetään tapauksia, joissa varastetun omaisuuden yksilöiviä tunnisteita ei ole. Myös jos tapahtumaaika on pitkä, tai ei ole saatavissa ulkopuolista selvitystä, esimerkiksi todistajien kertomaa siitä, mitä on tapahtunut, eikä tekijästä toisin sanoen voida kertoa mitään, niin rikos jää helposti selvittämättä. Ja jos varastetun omaisuuden arvo on pieni, niin saatetaan käyttää rajoittamismenettelyä. Kokonaisuus kuitenkin aina ratkaisee, miten tutkinnan suorittamista linjataan. Näissäkin tapauksissa varastettu omaisuus saattaa tulla poliisin eteen muun rikoksen tutkinnan ohessa. Siksi poliisi haluaa niitä yksilöiviä tunnisteita varastetusta omaisuudesta, muistuttaa Aho.

Aho kehottaa myös omaan aktiivisuuteen.

– Varastetun tavaran tunnistaa parhaiten sen omistaja. Jos pyörä katoaa ja epäilee sitä varastetuksi, kannattaa lähteä tarkistamaan tekopaikan lähiseutua. Joskus joku on ottanut pyörän luvottomasti käyttöön ja jättänyt sen käytön jälkeen ehkä johonkin lähelle. Joskus taas rikolliset eivät saa vaikka pyörän lukkoa auki, mutta siirtävät pyörän kuitenkin muualle, jotta voivat myöhemmin tulla lukkoa avaamaan tai oikeanlaisen kuljetuskaluston kanssa. Samoin verkkomaailmassa omistaja itse tunnistaa parhaiten varastetun omaisuutensa, sieltä voi myynti-ilmoituksista joskus löytää tavaran, jota poliisilla ei ole mahdollisuus tunnistaa varastetuksi.

Kuva: Héctor Martínez Unsplash

Voiko varastetun tavaransa löytää löytötavaroista?

Teksti: Heli Yli-Räsänen

Poliisitarkastaja **Jyrki Aho** Poliisihallituksesta kertoo, että poliisilaitokset myyvät pari kertaa vuodessa verkossa tai fyysisessä paikassa esimerkiksi polkupyöriä. Nämä pyörät on todettu löytötavaroiksi, koska niitä ei ole voitu poliisin tietoverkosta kohdentaa mihinkään ilmoitettuun rikokseen. Ihmiset eivät ole osanneet kuvailla varastettua omaisuuttaan tunnistettavasti.

Löytötavaroista on mahdollista löytää varastettu tavara

– Kyllä löytötavaroista löytyy varastettua tavaraa, mutta vähemmän niitä nykyään kysellään. Luulen, että monelle on helpompaa hakea korvausta vakuutusyhtiöltä ja ostaa uusi pyörä. Ehkä kynnys ottaa yhteyttä poliisiin ja käydä katsomassa, josko se oma pyörä löytyisikin sieltä, on suuri, pohtii Aho.

Löytötavaroista on laki

Lähtökohtaisesti vähäarvoisen löytötavaran (arvo alle 20€), joka ei ole laitoslöytö, saa löytäjä pitää. Muuten löytötavaran talteen ottamisesta on ilmoitettava viipymättä omistajalle tai poliisille.

Laitoslöytö on sellainen, joka löytyy esimerkiksi julkisesta liikennevälineestä, liikehuoneistosta, virastosta, oppilaitoksesta tai

sairaalasta, ja se on luovutettava laitoksen henkilökunnalle. Laitokset saattavat ulkoistaa löytötavara-apalvelun, jolloin on kyse yksityisestä löytötavara-apalvelusta, joka siis hallinnoi löytötavaraa.

Laitoslöydöt on toimitettava kahden viikon sisällä poliisille, jos kyseessä on muu kuin vähäarvoinen tavara. Jos laitoksella on sopimus yksityisen löytötavara-toimiston kanssa, kyseinen toimisto hoitaa asian. Joissain tapauksissa löytötavaraa voidaan säilyttää laitoksessa kuusikin kuukautta, esimerkiksi uimalassa, jossa löytötavara todennäköisesti kuuluu jollekin asiakkaalle.

Poliisi ottaa kustannuksia löytötavaroista kuten yksityisetkin. Löytöpalkkio on 10 prosenttia esineen arvosta, kuitenkin vähintään neljä euroa. Säilyttämiskustannukset ovat viisi prosenttia, kuitenkin vähintään 17 euroa. Yksityiset löytötavara-toimistot ovat liiketoimintaa, jo soittaminen niihin maksaa.

Ekonomisk brottslighet

Ekonomisk brottslighet och bedrägeri är ett komplext och ökande problem som medför enorma kostnader för samhället. Till exempel så uppskattas de årliga skatteförlusterna uppgå till över 500 miljarder dollar världen över. Ekonomisk brottslighet skapar även orättvisa konkurrensförhållanden och urholkar samhällsmoralen vilket skadar medborgarnas förtroende för stat, myndigheter och för näringslivet.

Men vad är egentligen ekonomisk brottslighet? Ekonomisk brottslighet innebär vilseledande av en annan part, till exempel ett företag, en annan individ eller den offentliga förvaltningen, för att uppnå en orättvis eller olaglig fördel. Ekonomisk brottslighet involverar många olika sorters brott som alla kan benämnas bedrägeri (på engelska fraud) och omfattar bland annat förskingring, mutbrott, korruption, upphandlingsbedrägeri, bokföringsbrott, penningtvätt och skattebrott. Av dessa är det vanligaste ekonomiska brottet i Finland skattebedrägeri, som står för cirka hälften av alla ekonomiska brott i landet.

Den ekonomiska brottsligheten har även fått en allt mer internationell dimension då individer idag lätt kan förflytta pengar mellan olika länder och därmed utnyttja olikheter i rättssystem och övervakning. Också drastiska politiska händelser såsom Storbritanniens val att lämna EU och resultatet från det senaste presidentvalet i USA har påverkat den internationella marknaden och skapat ekonomisk osäkerhet, instabilitet och långsammare ekonomisk tillväxt. Denna ekonomiska och politiska osäkerhet skapar en osäker marknad där individer och företag kan bli tvungna att ta till drastiska oetiska åtgärder för att överleva den hårda konkurrensen.

Gråzon i ekonomin

Ekonomisk brottslighet är ett allvarligt problem eftersom bedrägeri är väldigt komplext och svårt att upptäcka då det handlar om en så kallad gråzon i ekonomin. Stora delar av den ekonomiska

brottsligheten förblir fortfarande dold: endast omkring tio procent av den ekonomiska brottsligheten kommer polisen till kännedom i Finland. Detta beror delvis på att de som blir offer för bedrägeri oftast inte är medvetna om vad som pågår och därför inte upptäcker brottet eller brotten som de utsätts för. Sannolikheten för att någon väcker åtal för bedrägeri är också liten eftersom detta kräver komplexa utredningar och ibland även internationellt samarbete mellan myndigheter.

Så vad kan då orsaken vara till att individer begår ekonomiska brott? Bedrägeri begås oftast då individen har ett behov av att begå brott, till exempel till följd av ekonomisk knipa eller press från någon annan individ att begå brottet. Det behövs även möjlighet eller tillfälle till brott för att bedrägeri skall begås. Till exempel ineffektiv övervakning eller möjlighet till att förbigå övervakning möjliggör ekonomisk brottslighet. Slutligen behöver individen även förmåga att rationalisera, det vill säga vara kapabel till att rättfärdiga eller bortförklara den olagliga handlingen, för att brottet skall begås. Rationalisering av ekonomiska brott är lättare då företagskulturen i företaget är slapp och oetisk men också då alla andra gör det.

Då dessa tre faktorer: behov, möjlighet och rationalisering är närvarande, så begås ofta ekonomiska brott. Om en av de tre faktorerna fattas, till exempel ifall övervakningen av kontanter är stark i ett företag, så har individen inte möjlighet till att begå bedrägeri utan att bli upptäckt och då kommer brottet inte att begås.

Förebyggandet av ekonomiska brott

Hur kan man då förhindra ekonomisk brottslighet? Det finns redan omfattande föreskrifter och regelverk kring ekonomisk brottslighet samt stränga straff och påföljder, men den ekonomiska brottsligheten fortsätter ändå att öka. Därför borde samhället istället sträva till att förändra de bakomliggande orsakerna till ekonomisk brottslighet. För genom att förstå

vilka faktorer som inverkar på beslutet att begå bedrägeri kan samhället bättre förebygga, motverka och upptäcka bedrägeri.

Genom att se till så att brott inte längre lönar sig, till exempel genom att effektivt motverka bedrägeri och inrätta bättre kontrollsystem som upptäcker bedrägeri, skulle fler individer välja laglig inkomst framom brott eftersom risken för att bli upptäckt då är högre. Också genom att se till så att individer inte har behov av att begå brott, till exempel genom att inte utöva press på att leverera ett visst resultat, att det inte finns tillfälle till att begå brott genom effektiv övervakning samt genom att tillämpa en företagskultur med goda etiska värderingar som gör att individen inte kan rättfärdiga brottet skulle antalet ekonomiska brott minska.

Ellinor Granberg

Studering vid Svenska Handelshögskolan i Vasa

Ellinor Granberg

Läs mera på svenska: riku.fi/se/riku-lehti

Tunnearvoa ei korvata omaisuusrikoksen sattuessa

Kotiin murtautuminen jättää ikuisen arven

Kun ihminen joutuu rikoksen uhriksi, hänellä on Suomessa oikeus saada korvaus rikoksen aiheuttamasta haitasta. Käytännössä korvauksia on kuitenkin vaikea saada, sillä rahojen periminen varattomilta tai sellaisiksi tekeytyviltä rikollisilta ei yleisesti onnistu.

Teksti: Minna Korva-Perämäki

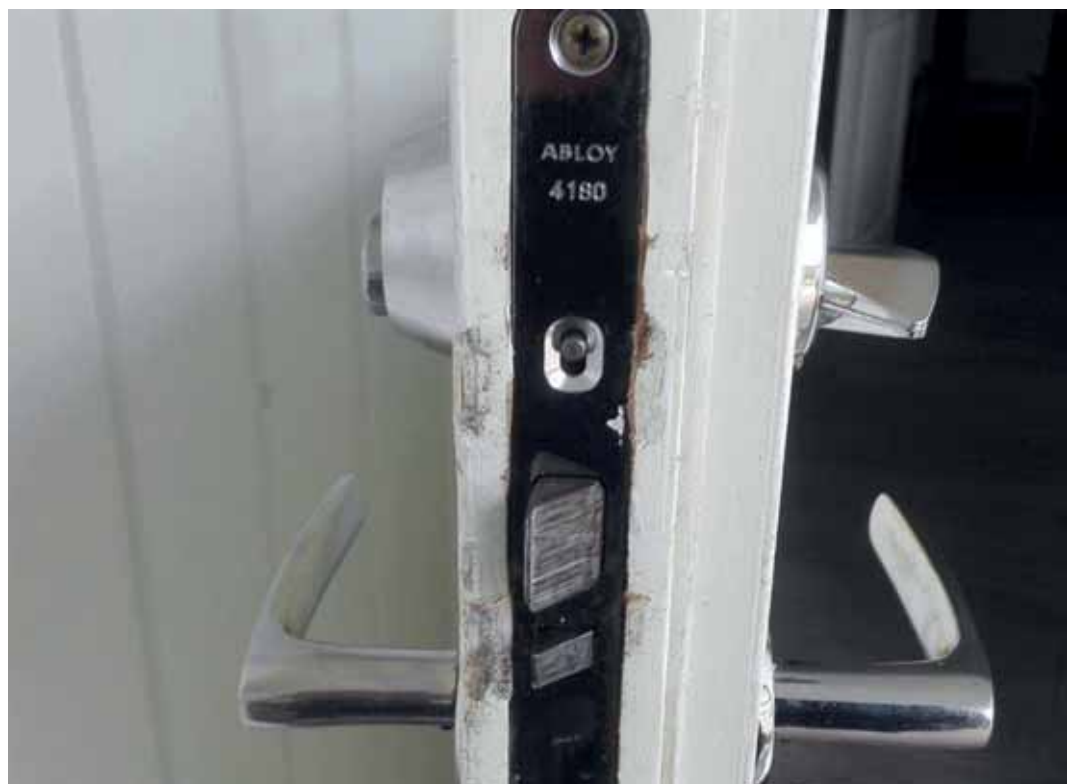
Silloin kun vahinko luetaan henkilövahingoksi, uhrilla on mahdollisuus hakea korvausta valtiolta. Tällaisia korvauksia ovat esimerkiksi sairaanhoidokulut, pysyvä haitta sekä korvaus kivusta ja särystä.

Omaisuusrikoksen uhrin kuuluu periä saatavansa ensisijaisesti suoraan rikoksen tekijältä, mutta jos tämä ei onnistu, uhrin ainoa keino on hakea saatava ulosottoon.

Kesä on varkauden sesonkiaikaa

Vakuutusyhtiö IF:n korvauskeskusjohtaja **Juha T. Virtanen** kertoo, että yleisimmät heille ilmoitetut omaisuusrikosvahingot liittyvät puhelin-, lompakko- ja polkupyörävarkauksiin.

– Yleisimmin puhelimet menevät rikkinäisten melkskeissä, mutta varkauksia niiden osalta ilmoitetaan erityisesti lomasesonkien aikana. Puhelin on helppo varkauden

Kuva Minna Korva-Perämäki

kohde muun muassa silloin, kun se on avoimesti esillä pöydällä tai takataskussa. Matkapuhelinvarkauksia ilmoitetaan eniten heinäkuun aikana, jolloin ihmiset lomailevat ulkomailla ja viettävät Suomessa aikaansa muun muassa festareilla. Ulkomailla suomalaisilta varastetaan eniten omaisuutta Espanjassa, Virossa, Thaimaassa, Italiassa ja Ranskassa, hän luettelee.

Virtanen jatkaa, että polkupyörät ovat myös varkauden suosikkeja, sillä niiden varastaminen ja eteenpäin myyminen on

suhteellisen helppoa.

– Suomessa varastetaan tuhansia pyöriä vuosittain. Ainoa keino ehkäistä pyörävarkauksia on katsoa mihin ja miten pyörän lukitsee. Varkaudelta voi yrittää suojautua myös irrottamalla pyörän satulan ja peittämällä tarralla pyörän merkin. Pyörän runkonumero kannattaa ottaa talteen, sillä näin sen voi kirjata rikosilmoitukseen ja hyvällä tuurilla saada takaisin varkauden selvittyä. Silloin kun joutuu pyörävarkauden kohteeksi, vakuutusyhtiö maksaa polkupyörästä yleisimmin joko rahakorvauksen tai hankkii tilalle vastaavan

Juha T. Virtanen, kuva Vakuutusyhtiö IF

uuden pyörän. Rahallinen korvaus perustuu jälleenhankinta-arvoon. Korvauksesta vähennetään mahdolliset ikävähennykset ja omavastuu, hän kuvailee.

Virtanen kertoo, että korvauksia haetaan myös vahingonteosta, mitkä ovat yleisimmin kohdistuneet polku- ja moottoripyörään, autoon tai talon seinään tai ikkunoihin.

– Vahingonteosta on kyse, kun toisen omaisuutta hävittää tai vahingoittaa. Yhtenä esimerkkinä voi mainita tilanteen, missä talon seinään on maalattu tai spreijattu, hän tiivistää.

Asuntomurto on henkinen raiskaus

Suomessa tehdään asuntomurtoja kaikkina vuorokauden aikoina ympäri vuoden. Törkeissä tapauksissa asuntoihin tunkeudutaan jopa asukkaiden nukkuessa. Kun kotiin murtaudutaan, vahingot eivät jää varastettuihin tavaroihin, sillä asukkaan yksityisyyttä on loukattu, kotirauhan piiriin tunkeuduttu ja turvallisuudentunne rikottu vuosiksi.

Eräs nainen Pohjois-Suomesta kertoo joutuneensa asuntomurron kohteeksi reilu kymmenen vuotta sitten. Nainen ei halua esiintyä nimellään, koska hän pelkää edelleen joutuvansa käymään läpi samat pelon ja tuskan tunteet.

– Tuolloin oli talvi ja lunta paljon. Lähdin muutaman päivän reissulle ja vaikka kotini edustasta ja postien tyhjentämisestä huolehdittiin tuona aikana, se ei estänyt murtautumista kotiini, hän kuvailee.

Nainen jatkaa, että poliisin mukaan kyse oli ollut todennäköisesti ammattirikollisuudesta, koska paikat olivat pysyneet

suhteellisen siisteinä ja asunnosta oli viety lähinnä kaikkea pientä, arvokasta ja kevyttä. Omakotitalooni murtauduttiin poliisin tutkimusten perusteella etuovesta sorkkarautaa käyttämällä.

Nainen kertoo saaneensa vakuutusyhtiöltä asialliset korvaukset ja jatkaneensa asumista samassa talossa rankoista tunteista huolimatta.

– Päätin, että vaikka pelkään, en anna sille niin paljoa valtaa, että muuttaisin pois alueelta, mikä on minulle tärkeää. Ensimmäiset kuukaudet murrin jälkeen olivat järkyttäviä ja koen, että asuntomurto vastaa henkistä raiskausta. Vaikka vaihdatin lukot ja hankin talooni turvalaitteet, ne eivät vähentäneet pelkoa, mikä hallitsi useita vuosia tapahtuneen jälkeen. Vaikka aikaa on kulunut jo vuosia, en usko, että tulen enää koskaan luottamaan siihen turvallisuudentunteeseen, mikä minulla oli ennen murtoa, hän pamauttaa lopuksi.

Raha ja korut houkuttelevat

Korvauskeskusjohtaja Juha T. Virtanen sanoo, että naisen tapaus vastaa tyypillistä asuntomurtoa.

– Rikolliset etsivät asunnoista ensisijaisesti kaikkea pientä ja arvokasta. He nappaavat mukaansa rahaa, koruja ja muuta helposti rahaksi muutettavaa omaisuutta. Varkaat harvoin hajottavat paikkoja, sillä he tietävät, mitä ja mistä etsivät, hän kuvailee.

Virtanen jatkaa, että kerrostaloasuntoihin murtaudutaan useimmin etuoven kautta sorkkaraudan, ruuvimeisselin tai muun työkalun avulla.

– Omakotitaloihin ja rivitaloasuntoihin tunkeudutaan puolestaan takaoven tai terrassin oven kautta, joissa lukitus on usein heikompi kuin etuovessa. Asuntomurtoja on mahdollista estää, mutta aina kannattaa yrittää suojautua niiltä omilla toimilla. Loma-ajat ovat murtoavarkaiden sesonkiaikaa, koska silloin monet asunnot ovat tyhjillään. Mikäli asukas lähtee reissuun, hänen kannattaa huolehtia siitä, että koti pysyy asutun näköisenä. Postilaatikko ei saa repsottaa täynnä postia, nurmikko ei saa näyttää leikkaamattomalta, eikä ikkunoiden sälekaihtimia kannata missään nimessä laittaa kiinni, hän vinkkaa lomailijoille.

Tunnearvoa ei korvata

Virtanen kertoo, että joskus varastetun tavaran rahallinen korvaus ei vastaa asiakkaan toiveita tunnesyistä.

Vakuutuksiin liittyviä odotuksia ja harhaluuloja

- Ihmiset kuvittelevat usein vanhalta näyttävät esineet todellista arvoa kalliimmiksi. Tällaisia harhaluuloja kohdistuu esimerkiksi perintö- ja hopeaesineisiin. Mikäli hopea ei ole antiikkia, sillä on usein vain painonsa mukainen arvo.
- Vaikka monta vuotta palvellut perämoottori tai moottorisaha toimisi yhä hyvin, korvauksesta vähennetään tavaran ikä ja omavastuu. Ikävähennys koskee käytännössä kaikkia käyttöesineitä.
- Itse kadotettu tavara ei kuulu korvauksen piiriin.
- Kannattaa olla varovainen "tee se itse" -henkilö. Erilaisten, ei hyväksytyjen putki- ja sähkötyöviritelmien aiheuttamia vahinkoja ei juuri korvata vakuutuksesta.
- Mikäli puu kaatuu myrskyssä naapurin auton päälle, ei tontin omistaja ole vastuussa puun kaatumisesta. Tällöin pitää käyttää auton omistajan omaa kaskovakuutusta. Jos autossa ei ole kaskoa, vahingot jäävät auton omistajan maksettavaksi. Tilanne on toinen, jos puu kaatuu sahattaessa naapurin auton päälle. Tällöin korvausta voidaan hakea vastuuvakuutuksesta, koska kaatajalla voi tällöin olla tuottamusta vahingon syntyyn.
- Omavastuu saattaa olla yllättävän suuri suhteessa korvattavaan esineeseen.
- Isoisän maalaama taulu on tulipalon sattuessa arvoton, ellei hän sattunut olemaan ammattitaiteilija.
- Rakkaat esineet eivät kerrytä ikääntyessä arvoa. Näitä ovat muun muassa lasten ensikengät, hääpuku, urheilukisojen mitalit ja perheraamatut.
- Vakuutus ei korvaa, jos lemmikki aiheuttaa tuhoa leikkiessään esimerkiksi puhelimen laturilla. Kotivakuutus korvaa oikosulun tai tulipalon aiheuttamia vahinkoja, mutta jos lemmikki rikkoo johtoja, korvausta ei tipu.

– Murtovarkaat voivat viedä tavaraa, jolla on enemmän tunnearvoa kuin todellista raha-arvoa. Vorot varastavatkin usein perintökoruja, joista ei välttämättä ole lainkaan kuvia tai muita tositteita, joista voisi arvioida niiden virallisen arvon. Silloin kun näin käy, meillä on mahdollisuus käyttää apuna yhteistyökumppaneita, jotka auttavat vastaavan tuotteen löytämisessä tai menetetyin esineen hinnan määrittelyssä. Kun kyse on tunnearvokkaasta esineestä, mutta muutoin arvottomasta tavarasta, vakuutusyhtiö ei voi korvata sitä, hän sanoo hieman pahoitellen.

”

Mitä paremmin omaisuus kyetään kuvailemaan, sitä sujuvammin hoi tuu korvausasiat.

Virtanen huomauttaa, että ihmisten tulisi jo vakuutusta ottaessa miettiä tarkasti itselleen sopiva vakuutuksen laajuus ja omavastuuosuus.

– Tämä nimittäin saattaa tulla vastaan pienemmissäkin asioissa. Jos omistaa esimerkiksi runsaasti arvokasta omaisuutta, kannattaa tarkistaa vakuutuksen laajuuden lisäksi se, että enimmäiskorvausmäärä on riittävän suuri. Kun varkaus tai murto tapahtuu, vakuutusyhtiö ei vaadi erityisiä turvajärjestelyjä etukäteen estämään näitä, mutta joissakin tapauksissa esimerkiksi toimiva hälytysjärjestelmä voi säästää omavastuun maksamiselta. Jotta korvauksen vakuutusyhtiötä saa, täytyy varastetusta omaisuudesta tehdä aina rikosilmoitus. Mitä paremmin varastettu omaisuus kyetään kuvailemaan, sitä sujuvammin hoituu myös korvausasiat, hän tiivistää lopuksi.

Hyväsydäminen tai huonomuistinen iäkäs voi päätyä helposti rikoksen uhriksi niin kotona ollessaan, puhelimitse kuin seikkaillessaan verkossa. Iäkkään ei pidä koskaan päästää tuntematonta henkilöä sisälle ja luovuttaa ulkopuolisille henkilöille omia pankkitunnuksia.

Teksti: Minna Korva-Perämäki

Vaikka iäkkäät joutuvat poliisin mukaan harvemmin rikoksen uhreiksi, heidän hyvätahtoisuuttaan on alettu käyttämään hyväksi yhä enemmän. Rikolliset ovat toki kautta aikojen huijanneet iäkkäiltä rahaa ja koruja, mutta viime vuosina rikollisten keinot ovat muuttuneet yhä röyhkeämmiksi.

Tänä päivänä iäkkäitä huijataan myymälä turhia tai ylihintaisia tuotteita, mutta myös esiintymällä pankkitilin salanonoja kalastavina viranomaisina. Törkeimmissä tapauksissa iäkkään ovelle on ilmestynyt valepoliisi, joka on kertonut tarvitsevansa välittömästi iäkkään pankkitunnukset estääkseen hänen omaisuutensa kavaluksen.

Rikosylikomisario **Kai Käkelä** keskusrikospoliisista kertoo, että viimeisen parin vuoden aikana iäkkäitä on huijattu ympäri Suomea esiintymällä joko puhelimitse tai suoraan iäkkään kotiovelle valepoliisina.

– Näillä rikollisilla on kaksi selkeää päätetä. Yksi tekotapa on ollut seurata iäkkästä henkilöä esimerkiksi pankkiautomaatilla tämän kotiin. Sitten esiintyen poliisina on pyritty saamaan vanhus antamaan käteiset sekä pankkikortti ja tunnusluvut rikollisille erilaisiin tekaistuihin selityksiin vedoten. Toinen tapa on toimia valepoliisina puhelimitse, jolloin he kertovat iäkkäälle tämän joutuneen rikoksen uhriksi ja sen johdosta tarvitaan pankkitunnukset tilin turvaamiseksi ja lisävahinkojen estämiseksi, kertoo Käkelä.

– Joskus pankkisiirto iäkkään tililtä rikollisten tilille tapahtuu jo puhelun aikana. Useissa jo tapahtuneissa rikoksissa iäkkäälle on soitettu useamman kerran, jos hän ei ole heti mennyt soittajan lankaan.

Kuva: Minna Korva-Perämäki

Osa puheluista on saattanut kestää useita tunteja, joiden aikana iäkkästä on väsytetty. Näin iäkäs on saatu luovuttamaan pankkitunnuksensa, Käkelä kuvailee rikollisten röyhkeää toimintaa.

”

Joskus pankkisiirto rikollisten tilille tapahtuu jo puhelun aikana.

Iäkkäät naiset tähtäimessä

Rikosylikomisario Käkelä sanoo, että valepoliisitoimintavyöhydin takana olevia pääepäiltyjä on saatu viime aikoina kiinni.

– Haasteita poliisin tutkintaan tuo se, että näitä rikoksia tapahtuu ympäri maata ja raha liikkuu pankkitileiltä ja paikakunnalta toiselle. Käytännössä nämä pankkitunnuksia kalastelevat henkilöt siirtävät iäkkään varat välikäden tilille eli bulvaanille. Bulvaaniksi houkuteltaan puolestaan henkilöitä, joille luvataan esimerkiksi helppoa rahaa. Bulvaanit syllistyvät näissä rikoksissa rahanpesuun, sillä he nostavat rahat käteisenä, minkä antavat sitten pääepäilyille. Tällä hetkellä näitä rikoksia tutkitaan rikosnimikkeillä virkavallan anastus, petos tai törkeä petos ja rahanpesu tai törkeä rahanpesu, hän kuvailee.

Viranomainen ei kysy koskaan tunnuslukuja tai salasanoja

Hyväsydäminen ikäihminen on helppo huijauksen kohde

Kuva Sami Liukkonen

Käkelä jatkaa, että nämä valepoliiseina esiintyneet rikolliset ovat etsineet tähän mennessä numerotiedustelupalveluista erityisesti iäkkäiden naisten nimiä.

– Nämä rikokset ovat todella törkeitä, sillä ne kohdistuvat vanhuksiin ja nämä vanhukset saattavat menettää yhden ainoan puhelun aikana koko omaisuutensa. Huijarit saattavat saada pankkitunnusten kalastelun myötä suuriakin rahasummia, mutta onneksi niistä edes osa on tähän mennessä onnistuttu palauttamaan omistajilleen. Vaikka rikolliset ehtivät tuhlaata suurimman osan haltuunsa saamista rahoista, niin me pyrimme eri poliisilaitosten ja pankkien kanssa tiiviillä yhteistyöllä

puuttamaan nopeasti jokaiseen tapaukseen. Surullista tässä on se, että koska iäkkäät luovuttavat pankkitunnukset itse, he eivät todennäköisesti saa korvauksia vakuutusyhtiöltä. Tämän hetken tietojen mukaan nämä valepoliiseina esiintyneet henkilöt ja päätekijät ovat suomalaisia.

**” Rikoksi a tapah-
tuu ympäri maata
ja raha liikkuu
pankki tileiltä ja
paikkakunnalta
toiselle.**

Rikoksen voi estää

Rikosylikomisario Käkelä huomauttaa, että suuri osa iäkkäisiin kohdistuneista rikoksista voitaisiin estää ennalta estävillä toimenpiteillä.

– Rikossentorjuntaneuvoston työryhmä on tehnyt *Turvaohjeita senioreille* -oppaan, missä kerrotaan selkeästi erilaisista toimista, joilla monenlaisia huijauksia voidaan estää. Omaisuuden suojaaminen ei tarkoita vain pankkitunnusten suojaamista, vaan esimerkiksi puhelinnumeron laittamista salaiseksi. Kunkin kannattaa omalla kohdalla miettiä, onko numeron oltava välttämättä julkinen, koska silloin siihen voi soittaa kuka tahansa. Silloin kun kyse on iäkkäistä henkilöstä, voi riittää, että numeron tietävät lähimmäiset, viranomaiset ja muut iäkkään kanssa toimivat henkilöt. Tällaisissa tilanteissa myös iäkkään lähimmäisillä on suuri merkitys, sillä he voivat auttaa näissä ja muissa suojaustoimissa, hän kuvailee.

Käkelä muistuttaa lopuksi, että poliisi, sosiaalitoimi, vakuutusyhtiöt tai pankit eivät koskaan kysy ihmisten pankkitilien käyttäjätunnuksia tai salasanoja. Pankkitilien käyttäjätunnuksia ja salasanoja kannattaa säilyttää huolellisesti eikä niitä tule antaa sivullisten tietoon.

Palvelutalo antaa suojaa

Oulun Palvelusäätiön keskustan palvelukeskuksen johtaja **Pirihanni Valkiala-Koskenkangas** kertoo, että he järjestävät aina silloin tällöin infotilaisuuksia, missä kerrotaan muun muassa pankkitunnusten suojaamisesta.

Oulun Palvelusäätiön keskustan palvelukeskuksen johtaja Pirihanni Valkiala-Koskenkangas talvipuu-tarhassa talon asukkaana Hilkan 97v. kanssa. Kuva: Minna Korva-Perämäki

– Otamme nämä asiat aina silloin tällöin esille, mutta pyrimme iäkkäiden kohdalla olemaan lietsomatta turhaa pelkoa, sillä silloin kun iäkäs pelkää liikaa ja se vaikuttaa hänen arjen selviytymiseensä, hän kuvailee.

Valkiala-Koskenkangas kertoo kohdanneensa työvuosiensa aikana monenlaisia iäkkäisiin kohdistuneita huijauksia, mutta valepoliiseilta hän on toistaiseksi vielä työssään välttynyt.

– Tämän päivän iäkkäät ovat hyvin hyväsydämisinä ja luottavaisia, joten he ovat helppoja saaliita huijareille. Olemme viime vuosien aikana asennuttaneetkin valvontakamerat palvelukeskuksen ulko-oville, jotta saisimme näillä toimin helpommin kiinni henkilöt, jotka sattuvat pääsemään lukituista ovista esimerkiksi myymään turhaa roinaa iäkkäille. Muistan, että jokin vuosi sitten eräs iäkäs oli toisessa palvelutalossa päästänyt sisälle henkilön, joka oli näytellyt oviaukolla sairasta ja sisälle päästyään varastanut lompakon. Kameravalvonta ennaltaehkäisee

myös tällaisia tilanteita, hän painottaa valvonnan merkitystä.

Hyväsydämiset iäkkäät

Valkiala-Koskenkangas sanoo, että ikävä kyllä myös omaiset tai iäkkään lähipiirissä olevat henkilöt käyttävät joskus iäkkään hyväsydämyyttä hyväksi.

– Joskus jopa erittäin röyhkeästi. Silloin kun me huomaamme, että iäkästä yritetään huijata tavalla tai toisella, keinoimme puuttua asiaan ovat lain mukaan vähäiset. Yritämme tällaisissa tilanteissa luonnollisesti ottaa asian puheeksi iäkkään kanssa, otamme yhteyttä sosiaalipalveluihin, pyrimme poistamaan iäkkään asunnosta asiattomat henkilöt ja tarpeen vaatiessa teemme myös edunvalvontatarpeessa olevasta henkilöstä ilmoituksen, hän kuvailee.

Valkiala-Koskenkangas jatkaa, että omaisten olisi hyvä huolehtia iäkkään asioista monin eri tavoin ja tarpeen vaatiessa anoa iäkkäälle taloudellinen edunvalvonta. Jos omaiset ovat itse val-

miita huolehtimaan iäkkästä, he voivat tehdä hänen kanssaan myös vapaaehtoisena edunvalvontavaltuutuksen pankissa. Edunvalvontavaltakirjassa määritellään ne asiat, joita valtuutus koskee sekä nimitetään henkilö, jolle valtuutus halutaan antaa. Edunvalvontavaltuutus on tavallista edunvalvontaa kevyempi tapa järjestää iäkkään asioiden hoito, eikä se poista tai estä iäkkään omaa oikeustoimikelpoisuutta, hän huomauttaa.

Valkiala-Koskenkangas muistuttaa lopuksi kaikkia iäkkäiden kanssa työskenteleviä ja iäkkäiden omaisia ja tuttavien tekemään tarpeen vaatiessa iäkkään palvelutarpeen arvioinnista huoli-ilmoituksen ikääntyneiden palveluneuvontaan tai sosiaalipäivystykseen.

– Huoli-ilmoitus tulee tehdä silloin, kun kenellä tahansa sosiaali- tai terveysalalla työskentelevällä työntekijällä tai yksityisellä henkilöllä herää huoli sosiaali- tai terveydenhuollon tarpeessa olevasta iäkkästä henkilöstä, joka on ilmeisen kykenemätön vastaamaan omasta huolenpidostaan, terveydestään tai turvallisuudestaan. Ilmoituksen tarkoituksena on varmistaa, että iäkäs henkilö saa tarvitsemansa huolenpidon silloinkin, kun hän ei sitä itse osaa tai ymmärrä pyytää, hän painottaa.

Rikksentorjuntaneuvoston Turvaohjeita senioreille-opas: www.rikksentorjunta.fi/fi/index/julkaisut/paikallinenrikksentorjunta_O/turvaohjeitasenioreille.html

Omaisuusrikoksen uhri voi tuntea myös pelkoa

Polkupyörän varastaminen voi aiheuttaa paljon harmia ja asian selvittely voi viedä paljon aikaa. Murron ja tai ryöstön kohteeksi joutuneelle voi tapahtumista seurata myös pitkäaikaista ahdistusta ja pelkoa.

Teksti: Sami Liukkonen

Omaisuusrikoksen uhriksi voi joutua monilla eri tavoin ja helpoimmillaan uhri selviää tilanteesta tekemällä rikosilmoituksen poliisin sähköisellä rikosilmoituksella ja ilmoittamalla asiasta sähköisesti omaan vakuutuslaitokseensa.

– Pienimmissäkin omaisuusrikoksissa tapahtumista tulee uhrille haittaa ja vaivaa. Polkupyörävarkauden uhriksi joutunut voi joutua esimerkiksi etsimään pyörän ostokuittia, rungon sarjanumeroa tai ottamaan kuvia rikosjäljistä. Taskuvarkauden uhrin on kuolettava pankkikortteja ja haettava uudelleen henkilökortteja ja muuta vastaavaa, luettelee toiminnanohjaaja **Janiina Mieronkoski** Rikosuhripäivystyksestä.

Kun ihmisen kotiin murtaudutaan tai, jos joutuu ryöstön uhriksi, voivat tapahtuman aiheuttamat henkiset seuraukset vaikuttaa uhrin elämään hyvin pitkään.

– On luonnollista, että kotiin tunkeutuminen tai väkivallan kohtaaminen herättävät pelkoa tai muita ahdistavia tunteita. Tärkeintä on, että näistä tuntemuksista puhuu ja hakee apua. Etenkin on syytä

Janiina Mieronkoski

Kuva Sami Liukkonen

hakea apua, jos asiat jäävät vaivaamaan, muistuttaa Mieronkoski.

Janiina Mieronkosken tuntuma on, että ryöstön ja petoksen uhriksi joutuneet näkyvät Rikosuhripäivystyksessä aiempaa enemmän. Hieman yllättävää on, että asuntomurtojen uhreja ei juuri kuitenkaan näy asiakkaina. Onkohan niin, että asuntomurtojen uhreja ei muisteta ohjata meille, pohdiskelee Mieronkoski.

Omaisuvahingoissa on yleistä, että uhriksi joutunut saa korvausta menettämästään omaisuudesta jostain vakuutusyhtiöstä. Vakuutusyhtiö yleensä edellyttää, että tapahtumasta on tehty rikosilmoitus poliisille.

– Voi olla, että tämä prosessi on niin talouskeskeinen ja selkeä, että siinä unohtuu rikosten aiheuttama henkinen kuormitus. Rikosuhripäivystyksestä saa neuvontaa myös siitä, miten esimerkiksi vakuutusyhtiön kanssa on järkevintä toimia omaisuusrikostapauksissa. Usein

rikoksen uhrille voi olla iso asia hoitaa kaikki paperiasiat, joten voi olla, että voimien uupuessa näitä ei hoideta kuntoon, kertoo Mieronkoski.

Kynnys puhua tapahtuneesta on korkealla Toiminnanohjaaja Janiina Mieronkoski on nähnyt monta kertaa, miten rikostapahtumasta puhuminen helpottaa asiakkaan tilannetta selvästi.

– Esimerkiksi petoksen uhriksi joutunut saattaa kokea pelkoa siitä, miten häneen suhtaudutaan, jos hän kertoo tapahtuneesta. On ihan tavallinen tunne, että ihminen pelkää läheisten tuomitsevan, jos uhri kertoo miten häntä on höynäytetty. Toisaalta uhri voi pelätä myös sitä, että mitä hänestä puhutaan selän takana, jos uhriksi joutuminen paljastuu, kuvailee Mieronkoski.

Apua on syytä hakea, jos asiat jäävät vaivaamaan.

Mieronkoski kertoo, että esimerkiksi tapaukset, joissa uhri on lainannut rahaa tuttavalle ilman mitään kirjallista asiakirjaa, ovat hankalia.

– Näihin liittyvät sekä tapauksen todistamiseen liittyvät vaikeudet että pettymys itseän, kun on luottanut johonkin ihmiseen, johon ei olisi pitänyt luottaa. Tällaisissa tilanteissa asiasta kertominen jollekin oman lähipiirin ulkopuoliselle voi olla vapauttavaa. Esimerkiksi Rikosuhripäivystyksen Auttavassa puhelimesta asiasta voi keskustella nimettömästi ja keskustelu antaa perspektiiviä suhteuttaa tapahtunutta oikeisiin mittasuhteisiin, kertoo Mieronkoski.

Virtuaalivarkaat ja vorot webissä - onko mitään tehtävissä?

Jos joku varastaa koristemiekan olohuoneesi seinältä, kyseessä on varkaus. Varastetun esineen arvo on määritettävissä. Mutta entä jos kyse on videopelissä olevasta virtuaalimiekasta? Onko kyseessä varkaus, kun miekkaa ei oikeastaan ole olemassakaan? Ja onko miekalla arvoa, kun se on virtuaalinen?

Kuva Markus Spiske Unsplash

Vastaus viimeiseen kysymykseen on myöntävä. Virtuaaliesineillä on arvoa, koska ihmiset ovat valmiit maksamaan niistä. Virtuaaliesineiden hinnat vaihtelevat huomattavasti: Artikkelin kirjoitushetkellä erästä PlayerUnknown's Battlegrounds -online-pelissä käytettävää harvinaista bandana-huivia myytiin Steam-pelipalvelun toriosiossa noin 195 euron kappalehintaan. Toisaalta samassa pelissä yleisen harmaan hihattoman paidan hinta oli 2 senttiä kappale.

Jo äidiltä opittu nyrkkisääntö pitää paikkansa: toisen omaa ei saa ottaa ilman lupaa.

Jo äidiltä opittu nyrkkisääntö pitää paikkansa: toisen omaa ei saa ottaa ilman lupaa. Tämä pitää paikkansa, oli kyseessä virtuaaliesine tai oikea esine.

Virtuaalivarkaus vs. reaali maailman varkaus

Vaikka toisen omaa ei saa ottaa ilman lupaa virtuaali maailmassakaan, virtuaali maailman varkaus on eri asia kuin reaali maailman varkaus. Rikoslain 28 luku 1 § määrittelee varkauden seuraavasti:

"Joka anastaa toisen hallusta irtainta omaisuutta, on tuomittava varkaudesta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi kuudeksi kuukaudeksi."

Oleellista on, että 1) kyseessä on irtain omaisuus, joka 2) on toisen hallussa ja

joka 3) anastetaan, eli otetaan epäoikeutetusti haltuun. Nämä tunnusmerkit eivät sovellu virtuaalisiin varkauksiin.

Lain silmissä irtain omaisuus on fyysistä materiaa, kuten takki, auto tai miekka. Online-pelin taikamiekka ei ole fyysistä materiaa, vaan dataa pelin palvelimella. Ne eivät siis ole fyysistä materiaa eli ne eivät ole irtaimia esineitä. On epäselvää, voivatko virtuaaliesineet edes olla kenenkään "hallussa" lain tarkoittamalla tavalla, sillä tyypillisesti hallussa oleminen viittaa fyysiseen tavarahan. Jos virtuaaliesine ei voi olla kenenkään hallussa, ei sitä myöskään voi keneltäkään anastaa, sillä anastaminen määritelmällisesti merkitsee oikeudenvastaista haltuunottoa.

Tulkintaan vaikuttavat lisäksi pelien käytösäännöt (Terms of Service), jotka pelaaja yleensä joutuu hyväksymään peliä pelatakseen. Niissä pelaaja ja peliyhtiö tyypillisesti sopivat, että pelaaja ei saa pelin sisältöön omistusoikeutta, ainoastaan rajatun käyttöoikeuden. Syyt ovat käytännöllisiä. Pelit eivät ole ikuisia ja tavallisesti pelifirmat sulkevat pelipalvelimet muutaman vuoden jälkeen. Mikäli pelaajat saisivat omistusoikeuden virtuaalitaroihin, pelifirma voisi joutua maksamaan pelaajille korvauksia pelipalvelimen sulkemisesta. Sehän tarkoittaisi, että pelifirma on tuhonnut pelaajille kuluva omaisuutta.

Virtuaaliomaisuus ei jää ilman suojaa

Edellisessä kappaleessa sanottu ei kuitenkaan tarkoita, etteikö laki suojaisi virtuaaliomaisuutta: sillä on taloudellista arvoa, jota oikeusjärjestelmä suojaa. Tätä kysymystä on käsitelty myös Suomen oikeusistuimissa. Kuten Kouvolan hovioikeus nk. Habbo Hotel -tapauksessa vuonna 2011 (KouHO:2011:3) totesi: virtuaali-

nen omaisuus on aineetonta omaisuutta, jolla on taloudellinen arvo. Tässä mielessä virtuaalinen omaisuus rinnastuu vaikkapa Bitcoineihin, pankkitilillä oleviin rahoihin tai osakkeisiin, joita ei ole sidottu osakekirjaan: mitään näistä ei ole fyysisesti olemassa, mutta kaikki myöntävät, että niillä on arvoa.

Nettipeli on siis palvelu ja nettipelin virtuaalinen omaisuus on lisäpalvelu, jolla on rahallinen arvo. Jos tällainen lisäpalvelu riistetään henkilöltä epäoikeutetusti, kyseessä ei ole varkaus, mutta kyseessä voi olla petos.

Virtuaaliomaisuus ja petos

Rikoslain 36 luku 1 §:n 1 momentti määrittelee petoksen seuraavasti:

"Joka, hankkiakseen itselleen tai toiselle oikeudetonta taloudellista hyötyä taikka toista vahingoittaakseen, erehdyttämällä tai erehdyttäen hyväksi käyttämällä saa toisen tekemään tai jättämään tekemättä jotakin ja siten aiheuttaa taloudellista vahinkoa erehtyneelle tai sille, jonka eduista tällä on ollut mahdollisuus määrätä, on tuomittava petoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi." Petos on määritelmältään monimutkaisempi rikos kuin varkaus. Oleellisia tekijöitä petoksessa on, että:

- 1) Rikoksentehtäjän tavoitteena on joko taloudellinen hyöty tai taloudellisen vahingon aiheuttaminen, johon tekijä pyrkii
- 2) erehdyttämällä tai erehdyttäen hyväksikäyttämällä, mikä aiheuttaa sen, että
- 3) uhri tekee tai jättää tekemättä jotain, joka sitten aiheuttaa taloudellista vahinkoa erehdytetylle henkilölle tai henkilölle, jonka eduista erehdytetyllä on ollut mahdollisuus määrätä.

Hieman yksinkertaisemmin asian voi-

si ilmaista niin, että petoksessa henkilö erehdyttää jotakuta, tyypillisesti saadakseen taloudellista hyötyä, mutta vähintään aiheuttaakseen toiselle taloudellista vahinkoa.

Tämä lainkohta soveltuu "virtuaalisiin varkauksiin" huomattavasti paremmin kuin varkaus. Tyypillinen virtuaalivarkaus kun tapahtuu niin, että henkilö huijataan antamaan pelitilinsä salasana. Sen jälkeen voro kirjautuu uhrin pelitilille ja siirtää uhrin virtuaaliomaisuuden sopivalle vastaanottajalle tai sopivaan paikkaan, josta voro sitten noutaa ne omalla pelihahmollaan.

Kriminaali on 1) erehdyttänyt uhrin luovuttamaan salasansa, 2) hankkiakseen itselleen taloudellista hyötyä ja 3) tämä on aiheuttanut uhrille taloudellista tapiota. Kyseessä on määritelmällisesti petos.

Virtuaalivarkaus siis eroaa oikeasta varkauksesta siten, että virtuaalivarkaus ei ole varkaus - se on petos.

Petos v. tietojärjestelmäpetos

Tavallisen petoksen lisäksi kyseeseen voi tulla myös "tietojärjestelmäpetos". Tietojärjestelmäpetos ei ole juridinen termi, vaan kutsumanimi petospykälän 2 momentille:

"Petoksesta tuomitaan myös se, joka 1 momentissa mainitussa tarkoituksessa dataa syöttämällä, muuttamalla, tuhoamalla tai poistamalla taikka tietojärjestelmän toimintaan muuten puuttamalla saa aikaan tietojenkäsittelyn lopputuloksen vääristymisen ja siten aiheuttaa toiselle taloudellista vahinkoa."

Tarkoituksen täytyy olla sama kuin petoksissa yleensä, eli oikeudettoman taloudellisen hyödyn tavoittelu tai taloudellisen haitan aiheuttaminen toiselle, mutta tavanomaisesta petoksesta poiketen tietojärjestelmäpetos ei edellytä erehdyttä tai erehdyttämistä.

Eroa voi havainnollistaa seuraavasti: jos hyökkääjä huijaa uhrin luovuttamaan salasansa ja sitten tyhjentää tämän pelitilin, kyseessä on 1 momentin mukainen tavallinen petos. Mutta jos hyökkääjä hakkeroi itsensä pelitilin salasanasuojauksen ohi ja tyhjentää uhrin pelitilin, kyseessä on 2 momentin mukainen tietojärjestelmäpetos.

Datavahingonteko

Jos hyökkääjän tarkoituksena ei ole hankkia hyötyä tai aiheuttaa taloudellista vahinkoa vaan "ainoastaan" aiheuttaa

vahinkoa, kyseeseen voi tulla datavahingonteko. Datavahingonteko on määritelyrikoslain 35 luvun 3 a §:ssä:

"Joka toista vahingoittaakseen oikeudettomasti hävittää, turmelee, kätkee, vahingoittaa, muuttaa, saattaa käyttökelvottomaksi tai salaa tietovälille talletetun tiedon tai muun tallennuksen taikka tietojärjestelmässä olevan datan, on tuomittava datavahingonteosta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi." Datavahingonteko voi olla kyseessä esimerkiksi silloin, jos joku tuhoaa toisen pelitilin tai hakkeroi järjestelmän niin, ettei tilin omistaja enää pääse tiliin käsiksi.

Datavahingonteko voi toteutua jo sillä, että käy vaihtamassa toisen henkilön salasanan tämän tietämättä. Datavahingonteko voi tulla kyseeseen myös silloin, jos hyökkääjä tuhoaa uhrin virtuaaliomaisuutta.

Tarkkasilmäiset huomaavat, että tietojärjestelmäpetos ja datavahingonteko voivat joissain tapauksissa olla hyvin lähellä toisiaan. Jos henkilö hakkeroituu vaikkapa nettipeliin tuhotakseen toisen virtuaaliomaisuuden, nähdäkseen kyseessä voi olla tietojärjestelmäpetos tai datavahingonteko. Jos tarkoituksena on

MITÄ TEHDÄ, JOS JLOUDUT RIKOKSEN UHRIKSI?

Jos pahin tapahtuu ja voro iskee, mitä tehdä? Osa ohjeista on hyvin samantyyppisiä kuin perinteisissä omaisuusrikoksissa, mutta virtuaaliomaisuuden epätyypillinen luonne aiheuttaa tiettyjä eroavaisuuksia normaaliprosessiin.

1. Dokumentoi mahdollisimman tarkasti, mitä sinulta on viety ja milloin

"Kirjauduin pelistä ulos 11.8.2018 klo 23:54. Kun seuraavana aamuna 12.8.2018 kirjauduin pelitililleni n. 10:27, huomasin, että erittäin harvinainen The Frozen Fang -taikamiekkani oli kadonnut. Pelin sisäisen lokitiedoston mukaan olin lahjoittanut sen TheEpicSamurai-nimiselle hahmolle klo 03:12, vaikka olin silloin nukkumassa."

2. Vältä sotkemasta tilannetta

Vaikka useissa nettipeleissä on jonkinlainen lokitiedosto siitä, minkä esineen kukin on antanut kenelle ja milloin, näin ei välttämättä ole kaikissa peleissä. Pelin pelaamista kannattaa välttää, kunnes olet tehnyt kaikki tämän listan mukaiset toimet.

3. Ilmoita tilanteesta ylläpidolle mahdollisimman nopeasti

Joissain järjestelmissä peli säännönmukaisesti tuhoaa vanhoja lokitiedostoja, toisissa ei. Kyse on harvoin sekunneista, mutta useiden päivien odottelu voi olla kohtalokasta.

4. Selvitä sinulta viedyn omaisuuden arvo

Useissa peleissä on nykyään jonkinlainen nettihuutokauppatoiminto, jonka avulla voit seurata pelin esineiden kauppahintoja. Ota kuvakaappauksia siitä, millä hinnalla esinettä on viime aikoina myyty. Jos olet ostanut esineen virtuaalikalikoilla, kuvakaappaukset virtuaalikalikoiden hinnasta ja pankin tiliotteet tai kuitit virtuaalikalikoiden ostoista ovat hyvä lisä.

5. Ilmoita tapahtuneesta poliisille, mielellään juristin välityksellä

Vaikka poliisi tätä nykyä melko hyvin ymmärtää myös virtuaaliomaisuuteen kohdistuneet rikokset rikoksiksi, voi siitä olla etua, että tutkintapyyntö on muotoillut asiansa osaava juristi. Näin varmistat sen, että poliisi ymmärtää tilanteen vakavuuden.

Jos et voi käyttää juristin apua, muista painottaa sitä, että vaikka esine on virtuaalinen, sillä on oikeaa arvoa ja ihmiset ovat valmiita maksamaan siitä oikeaa rahaa. Tyypillisesti poliisi kysyy sinulta, vaaditko tekijälle rangaistusta. Oikea vastaus kysymykseen on, että vaadit. Jos poliisi ei kysy tätä, sinun tulee itsenäisesti kertoa, että vaadit tekijälle rangaistusta. Muussa tapauksessa poliisi siirtää tapauksesi helposti "B-mappiin".

Eli:

- Dokumentoi varkauden kohde
- Vältä sotkemista
- Ilmoita ylläpidolle
- Selvitä anastetun omaisuuden arvo
- Ilmoita poliisille ja muista vaatia rangaistusta

aiheuttaa taloudellista haittaa, puoltaa se tietojärjestelmäpetoksen soveltamista. Jos tarkoituksena on "vain" tehdä yleistä kiusaa, puoltaa se datavahingontekonimikkeen soveltamista.

Kysymys siitä, onko kussakin yksittäistapauksessa kyse tietojärjestelmäpetoksesta vai datavahingonteosta, on oikeustieteellisesti mielenkiintoinen. Kysymyksen käytännön merkitys on kuitenkin vähäinen, sillä molempien rikosnimikkeiden rangaistusasteikot ovat samat, sakkoa tai vankeutta enintään kaksi vuotta. Tositalanteessa syyttäjä todennäköisesti ajaisi molempia syytteitä ja tuomioistuimen päätettäväksi jäisi, kumpi on kyseessä.

Pelilahmon kopiointi voi olla tekijänoikeusloukkaus

Tietoverkkoympäristössä on mahdollista syölystyä myös erilaisiin **tekijänoikeusloukkauksiin**. Pelaajilla voi esimerkiksi olla mahdollisuus luoda pelilahmolle uusia asuja. Usein palvelun käyttöehdoissa on määritelty, että pelaaja luovuttaa oikeutensa tällaisiin asuihin ja muihin peliin luomiinsa teoksiin ja suostuu siihen, että muutkin voivat käyttää niitä. Mikäli asiasta ei ole säädöksiä, on mahdollista, että toisen pelaajan ulkoosan kopioiva henkilö voisi syölystyä tekijänoikeuden loukkaamiseen.

Oleellista on muistaa, että virtuaaliesi-
neidenkin omistaja saa lain suojaa: taikamiekat eivät suinkaan ole vapaata riistaa.

Poliisille kannattaa ilmoittaa

Ihmisten keskuudessa vallitsee epä-
toisuutta siitä, kannattaako virtuaali-
omaisuushuijauksen tai muiden virtuaali-
omaisuuteen liittyvien rikosten uhriksi
joutuneen ilmoittaa asiasta. Tutkiiko poliisi asiaa, ja jos tutkii, kiinnostaako syyttäjää ja tuomioistuinta? Kyllä kannattaa.

Riski siitä, että jokin viranomainen ei
suhtaudu juttuun sen vaatimalla vaka-
vuudella, on aina olemassa. On myös to-
siasia, että viranomaiset joutuvat resurs-
sipulassaan priorisoimaan juttuja.

On kuitenkin selvää, että poliisi ei tutki
sellaista tapausta, josta poliisi ei tiedä.
Samoin on selvää, että sellainen tapaus
ei voi päättyä syyttäjälle tai oikeuteen.

Mikäli poliisin tietoon ei tule tietoverkko-
rikoksia, tekijät voivat jatkaa toimintaansa
ja aiheuttaa vahinkoa ja mielipahaa
muille pelaajille. Poliisi ei välttämättä
pysty puuttumaan ensimmäiseen tekoon,
mutta poliisin on helpompaa saada teko-
sarjan tekijät kiinni, jos useat uhrit il-
moittavat rikoksesta.

Virtuaalivarkaudet oikeudessa

Kuinka isosta ilmiöstä puhumme, kun
puhumme virtuaalivarkauksista - ja tuo-
mitaanko virtuaalivarkaita? Julkisuu-
dessa olleet tapaukset ovat useamman vuoden
takaa.

Yksi on World of Warcraft -pelitilin varkaus
vuodelta 2009. Tuolloin rikosnimikkeenä
olivat luvaton käyttö ja vahingonteko (ny-
kyisin kyseessä olisi datavahingonteko).
Osapuolet kuitenkin sopivat jutun, ennen
kuin Kuopion kärjäoikeus ehti antaa tuo-
mion asiassa.

Toinen tapaus on jo aiemmin mainittu,
Kouvolan hovioikeudessa käsitelty Habbo
Hotel -tapaus vuodelta 2011. Tapaukses-
sa syytetty oli anastanut uhrin Habbo Ho-
tel -huonekalut, joiden arvo oli yhteensä
465 euroa. Syyttäjä syytti henkilöä var-
kaudesta. Tuomioistuin hylkäsi syytteen,
sillä virtuaaliesineet eivät olleet irtaimia
esineitä, joita varkauden tunnusmerkistö
koski. Mikäli syyte olisi koskenut petosta,
olisi tuomio voinut olla toinen.

Vuonna 2012 petoslinja sai vahvistusta,
kun Satakunnan kärjäoikeus tuomitsi
18-vuotiaan miehen petoksesta 60 päi-
väsakkoon Habbo Hotel -petoksista. Mies
oli salasanojen kalasteluun tekemänsä
huijaussivustoa käyttäen saanut käyttä-
jätunnukset ja salasanat yli 350 Habbo
Hotelin käyttäjältä ja niitä hyväksikäyt-
ten vienyt tavaraa 100 - 200 käyttäjältä.

Virtuaalivarkauksien määrä ei ole tiedossa

Mutta kuinka yleisiä virtuaalivarkaudet
tai muut virtuaaliomaisuuteen kohdistu-
neet rikokset ovat? Ajantasaista tutkimus-
tietoa asiasta ei ole. Nopea kyselykierros
internet-rikollisuuteen perehtyneiden
kollegoideni parissa paljasti, ettei tilasto-
tietoa ole myöskään syyttäjänlaitoksella,
poliisilla, peliteollisuudessa toimivilla la-
kimiehillä tai it-oikeuteen erikoistuneilla
juristeilla.

Tämä voi olla hyväkin asia. Jos alasta
kiinnostuneet ja alan parissa toimivat ju-
ristit eivät osaa arvioida ilmiön yleisyyt-
tä, oikeuslaitoksen käsittelyyn päätyvien
juttujen määrä lienee marginaalinen. Sa-
masta kielii myös se, ettei virtuaali-
omaisuusjuttuja ole ainakaan ylemmissä
oikeusasteissa käsitelty. Positiivinen tul-
kinta tilanteesta on se, että mikäli juttuja
on, ne käsitellään kärjäoikeuksissa rutiini-
juttuina, joissa ei juuri ole laintulkinnan
ongelmia ja joista ei valiteta ylempiin
oikeusasteisiin. Tällöin kyse on lähinnä
siitä, saavatko uhri ja poliisi kerättyä tar-
peeksi todistusaineistoa tuomitsemista
varten.

KUINKA SUOJAUTUA VIRTUAALIVOROILTA?

• *Parasta on, jos pystyt estämään vir-
tuaalivarkaan aikeet jo ennen niiden
toteutumista. Pidä salasanoistasi
huolta, käytä tarpeeksi vahvoja sala-
sanoja, käytä joka paikassa eri sala-
sanaa. Käytä kaksivaiheista tunnistam-
ista aina kun voit.*

• *Suhtaudu varauksella lupauksiin sii-
tä, että saat peliin ilmaista tavaraa,
jos vain kirjaudut käyttäjätunnuksel-
lasi ja salasanallasi hämäsivustolle.
Muista, että hämäsivustot on usein
tehty normaaleja sisäänkirjautumissi-
vustoja muistuttaviksi. Tarkista siis,
että sivun osoite selaimessa on oikea.
Jos jokin vaikuttaa liian hyvältä ollak-
seen totta, se usein on. Huijaukset
perustuvat uhriensa ahneuteen ja hy-
väuskoisuuteen.*

• *Lasten kanssa kannattaa keskustel-
la erilaisista tavoista suojata pelitili ja
hyvistä käytännöistä virtuaaliomai-
suiden käsittelyssä.*

• *Mikäli voro kaikesta huolimatta is-
kee, hanki virtuaaliomaisuudesta
ymmärtävä juristi avuksesi ja ilmoita
poliisille tapahtuneesta. Oikeusjärjes-
telmämme suojaa myös virtuaaliomai-
suuttasi.*

*Jussi Kari on internet-oikeuteen ja teki-
jänoikeuteen erikoistunut lakimies, joka
toimii Turre Legalissa.*

*Turre Legal digitaalinen lakiasiantoi-
misto, joka on keskittynyt IT- ja me-
diaoikeuteen. Turre Legalin turre.com/
oikeuden-edessa/ ja Jussi Karin jussikari.
fi -blogeista löytyy lisää kirjoituksia muun
muassa tietotekniikkaan liittyvistä rikosa-
sioista ja virtuaaliomaisuudesta.*

Jussi Kari

PYRAMIDIHUIJAUSTEN katteettomat lupaukset

Haluatko tulla satumaisen rikkaaksi ja tienata jopa miljoona euroa kuukaudessa – nopeasti ja vielä kohtuullisen pienellä omalla sijoituksella? Mitä useamman uuden sijoittajan hankit verkostoon, niin sitä nopeammin oman pankkitilisi saldo alkaa kasvaa. Pian voit itse siirtyä elämään pelkillä voitoilla.

Teksti: Sami Liukkonen

Yksinkertaistettuna tällaisia tulevaisuuksia maalailevat useimmat pyramidipelit eli pyramidihuijaukset. – Pohjimmiltaan pyramidipeleissä on kyse sekä ihmisten ahneudesta että herkkäuskoisuudesta. Ihminen uskoo helposti sen, minkä toivoisi olevan totta. Härskointä on, etteivät monet edes välitä, onko kyse huijauksesta vai ei, kunhan itse ehtivät lunastaa omansa pois voittojen kera ennen romahdusta, kertoo tietotekniikan asiantuntija **Petteri Järvinen**.

Petteri Järviselle on kertynyt vuosikymmenien kokemus verkossa tehtävistä erilaisista huijauksista.

– Digitalisaatio tekee markkinoinnin ja verkottumisen helpoksi, toisaalta myös varoitukset leviävät entistä helpommin. Jos ihminen on vähänkin aktiivinen, hän pystyy selvittämään totuuden suurten lupauksen takana, muistuttaa Järvinen.

Huijaus vai laillista markkinointia?

Pyramidihuijauksen erottamisen muusta verkostomarkkinoinnista ei Järvisen mukaan pitäisi olla kovinkaan vaikeaa.

– Huijausta on, jos rahaa kerätään ilman

vastiketta ja ylisuurten lupauksen varjolla. Tästä on viime vuosilta hyvänä esimerkkinä suomalainen WinCapita-tapaus. Esimerkiksi Bitcoin ei ole huijaus, koska sillä on julkinen vaihtokurssi ja kuka tahansa voi myydä ja ostaa. Siihen ei liity verkostoa. Eri asia on, ettei kukaan tiedä onko Bitcoinilla tulevaisuudessa arvoa, mutta eihän sitä tiedä osakkeistakaan. Firma voi aina mennä konkurssiin, kuvaa Järvinen.

Huijausta on, jos rahaa kerätään ilman vastiketta ja ylisuurten lupauksen varjolla.

Poliisin tekemistä esitutkinnoista ja käydyistä oikeudenkäynneistä näkee, että pyramidihuijauksiin lähtee mukaan ihmisiä sekä tietoisesti että ymmärtämättömyyttään. Keskusrikospoliisin rikostarkastaja **Erkki Rossi** kertoo, että esimerkiksi WinCapita-jutussa erityisesti alkuvaiheessa oli tietoisesti pyramidipeliin mukaan lähtijöitä. Nämä taas houkuttelivat tuttaviaan, joista ainakin osa lähti mukaan ymmärtämättömyyttään.

– Alkuvaiheessa ja myöhemminkin tietoisesti mukaan lähteneet hankkivat tarkoituksella uusia jäseniä peliin, jotta saavat pyramidissa yläpuolella olevina uusien alapuolellaan olevien jäsenten osallistumis- tai muut vastaavat maksut itselleen. Myöhemmin peliin mukaan tulleet menettävät sitten sijoittamansa varat eivätkä saa edes osallistumismaksujaan pois, koska pyramidi alkaa laajentumisen vuoksi täyttyä ja lopahtaa. Uusia maksajia ei enää tule pyramidin alaosaan ja tällöin pyramidin huipulla olevat alkupään osallistujat ja pyramidipelin järjestäjät ovat saaneet parhaat voitot ja siirtäneet ne turvaan, kuvailee Rossi.

Petteri Järvinen

Pyramidipelissä on kyse rahankeräysrikkoksesta

Jos ihminen lähtee mukaan pyramidihuijaukseen ymmärtämättömyyttään, ei hän joudu epäillyksi rahankeräysrikkoksesta.

– Pyramidipeliin mukaan lähteneellä on tyypillisesti hyvin huonot mahdollisuudet saada omat rahansa takaisin. Peliin osallistunut voi joutua rikoshäädyn menettämisseuraamustutkinnan kohteeksi ja menettää mahdolliset pelivoitot valtiolle. Pyramidipelin järjestäjänä pidettävä henkilö tulee epäillyksi rahankeräysrikkoksesta ja mahdollisesti myös petoksista, jos hän on hankkinut peliin uusia jäseniä salaten heiltä pelin olevan laitton pyramidipeli, kertoo Rossi.

– Aina kuitenkin löytyy ihmisiä, jotka eivät pidä pyramidipeliä laittomana, vaan pelinä. Pyramidin huipulle pyrkiviä pelin jatkajia näyttää aina vain löytyvän, kuten myös hyväuskoisia osallistujia, jotka uskovat saavansa lopulta voittoa. Tutkiessamme kultakaupaksi esitettyä toimintaa verkossa pyörittänyttä Emgoldex-pyramidipeliä huomasimme, että siihen osallistui henkilöitä, jotka olivat menettäneet jo WinCapitassa tuntuja summia

Esimerkiksi Bitcoin ei ole pyramidihuijaus, kertoo tietotekniikan asiantuntija Petteri Järvinen.

Kuva Andrey Armyagov ScanStock

ja toisaalta myös WinCapitaa pyörittäneitä, jotka eivät olleet hävinneet rahojaan. Emgoldex-jutussa käytimme tiedotetta, että kysymyksessä on laitton pyramidipeli, mikä todennäköisesti rajoitti ja kuihdutti toimintaa, kertoo Rossi.

Poliisin tietoon ei ole enää tullut niin kutsuttuja ketjukirjeitä. Digimaailmassa pyramidipelit ylittävät helpommin ja nopeammin kansallisvaltioiden rajat ja kryptovaluuttojen käyttö maksuvälineenä helpottaa leviämistä entisestään.

– Poliisin keskeisimmät keinot puuttua pyramidipeleihin ovat tiedustelutiedon hankkiminen ja kansainvälinen yhteistyö pyramidipelin järjestäjän ja toiminnan laajuuden selvittämiseksi. Kun tietoa on riittävästi, pyramidipelistä voidaan laatia tiedote ja ihmisiä voidaan varoittaa. Pyramidihuijauksia liikkuu laajasti netissä, ne ovat usein kansainvälisiä kuten Emgoldex. Huijausten johtajia ei löydy ja kotipaikka sijaitsee usein paikoissa, joista on vaikea saada kansainvälistä oikeusapua juttujen selvittämiseen ja pelin alkupe räisten järjestäjien saattamiseen vastuuseen, kuvaa Rossi.

– Tärkeintä on, että ihmiset tiedostavat pyramidipeleihin ja muihin netissä esillä oleviin huijauksiin liittyvät riskit, jatkaa Rossi.

– Varsinkin kryptovaluutoilla on käynnissä kymmeniä eri huijauksia, koska aihe on uusi ja teknisesti vaikea. Lisäksi Bitcoinin arvonnousu on antanut hyvän pohjan

luvata nopeaa rikastumista. Maalaisjärki ja googlaus ovat parhaat apuvälineet, jos epäilee, että voisiko kyseessä olla pyramidipeli, muistuttaa Petteri Järvinen.

Mistä on kyse?

Pyramidipeli, pyramidihuijaus

Pyramidipelissä on tarkoituksena rakentaa verkosto, jossa myöhemmin mukaan liittyviltä kerätään rahaa liikkeeseen aiemmin liittyneille. Uudet liittyjät hankkivat verkostoon uusia liittyjiä, jotka maksavat rahaa pyramidissa heitä ylempänä oleville. Pyramidipelissä myytävien tuotteiden hinta ei vastaa arvoltaan niiden tosiasiallista arvoa. Suomen lainsäädännössä pyramidipeli ja ketjukirjeet on kriminalisoitu rahankeräyslaissa.

Verkostomarkkinointi, monitasomarkkinointi, MLM (multilevel marketing)

Verkostomarkkinoinnissa itsenäiset edustajat myyvät verkostomarkkinointiyhtiön tuotteita kuluttajille ja rekrytoivat verkostoon uusia edustajia. Usein uuden jäsenen rekrytoija saa provision rekrytoimansa edustajan liikevaihdosta. Verkostomarkkinoinnista voidaan käyttää myös nimitystä suosittelumarkkinointi.

Kryptovaluutta, virtuaalivaluutta

Salausalgoritmeihin perustuva digitaalinen raha, jota "louhitaan" tietokoneilla matemaattisia algoritmeja käyttäen. Tunnetuin kryptovaluutta on Bitcoin, jota voi omistaa sijoitusmielessä tai kaupankäynnin välineenä. Kryptovaluuttoja käytetään nykyään myös rikollisuudessa esimerkiksi huumekaupassa, koska kryptovaluutan seuranta on perinteistä rahaliikennettä vaikeampaa. Eri kryptovaluuttoja on olemassa useita.

Kuva Erik Lucatero Unsplash

Rakkauspetoksen uhri tarvitsee myötätuntoa

Verkossa tapahtuneita rakkauspetoksia on käsitelty viime aikoina mediassa aiempaa enemmän. Tähän on hyvä syy, sillä rakkaushuijausten määrä näyttää olevan kasvussa ja pelkästään Nordean petosten torjuntayksikön havaintojen mukaan keskimäärin rakkaushuijauksissa uhri menettää 10 000–15 000 euroa.

Teksti: Sami Liukkonen

Yhä useammin verkossa tehtävien rakkauspetosten takana on järjestäytyneet kansainväliset rikollisryhmät. Näillä ryhmillä on sekä voimavaroja että osaamista huijata heidän olematomiin lupauksiinsa erehtyviä

ihmisiä.

– Näitä rikoksia tehtaillaan ammattitaidoisesti ja järjestelmällisesti. On hyvin tyypillistä, että rikollisryhmän uhriksi jääneen ihmisen on vaikea ymmärtää, että sitä ihmistä, jonka kanssa hän on viestitellyt kuukausia hyvinkin henkilökohtaisista asioista, ei ole lainkaan olemassa, kertoo toiminnanohjaaja **Leena-Kaisa Åberg** Rikosuhripäivystyksestä.

Kaikki verkossa tapahtuvat huijaukset ja petokset eivät kuitenkaan ole kansainvälisten rikollisryhmien tekemiä. Poliisihallituksen poliisitarkastaja **Jyrki Aho** muistuttaa, että ulkomaisten rikostehtaiden oheen mahtuu myös ihan yksittäisiä rikollisia ja suomalaisiakin.

Elämäntilanne tekee uhrista haavoittuvan
Tavallisesti verkon rakkauspetoksessa huijari erehdyttää uhrinsa siirtämään jopa huomattavia summia rahaa rikollisten haltuun. Usein siirrot tehdään useiden välikäsien kautta, jotta rahan lopullinen päämäärä ei paljastu. Verkon huijarit ovat harjaantuneita käyttämään hyväksi uhriensa hyvää tahtoa, yksinäisyyttä ja rakkauden kaipausta.

– Huijarit ovat psykologisesti erittäin

taitavia. Hyvin nopeasti he onnistuvat selvittämään uhrin elämäntilanteesta, asuinpaikasta ja varallisuudesta kaiken tarpeellisen. Huijarit hankkivat internetistä lisää tietoa uhrin asuinpaikasta ja elinolosuhteista. Tämän jälkeen uhri on helppo hurmata huomaavaisuudella ja yhteisen tulevaisuuden lupauksilla, kertoo Åberg.

”

Huijarit onnistuvat selvittämään uhrin elämäntilanteesta, asuinpaikasta ja varallisuudesta kaiken tarpeellisen.

Helsingin yliopiston oikeuspsykologian dosentti ja Åbo Akademin tutkija **Julia Korkman** tietää hyvin, miksi ihmiset jäävät rakkaushuijareiden ansaan.

– Rakastuminen on päätöksen teon kan-

Julia Korkman, kuva Teemu Mattsson

Taina Laajasalo, kuva Tilda Hopia

Maatu Arkio, kuva Sami Liukkonen

nalta ihmiselle hyvin kuormittava tila. On olemassa paljon tutkimusnäyttöä siitä, miten tunteet vaikuttavat ihmisten päätelyyn. Positiiviset tunteet saavat ihmiset vähättelemään riskejä ja yliarvioimaan menestyksen mahdollisuuden. Rakastuneen henkilön aivot kannustavat ihmisiä ottamaan riskejä turvallisuuden kustannuksella, kertoo Julia Korkman.

– Tutkimusten mukaan moni ihminen on myös avoimempi nettikontaktissa kuin kasvokkaisessa kontaktissa. Verkossa myös luottamus muita kohtaan kasvaa ja rikosten tekijät ovat hyviä tunnistamaan vastaanottajan heikkouksia ja hyödyntämään näitä. Tämä mahdollistaa nämä tilanteet, joissa esiintyy emotionaalista kiristystä, Korkman jatkaa.

Myötätunto on kuulluksi tulemistä

Julia Korkmanilla on myös pitkä tausta HUS:n lasten ja nuorten oikeuspsykologian yksikössä. Hän kertoo, että yksinäiset, hankalassa elämäntilanteessa elävät ja ne, joilla ei ole vahvaa sosiaalista tukea, ovat alttiimpia emotionaaliseen kiristykseen.

– Tilanteisiin liittyy vahvasti myös häpeän tunteita. Oma tilannetta ei uskalleta myöntää itselle – saati ulkopuolisille. Usein kuitenkin ulkopuolisen henkilön tai tahon reagointi voi olla ratkaiseva tekijä, jotta uhri havahtuu omaan tilanteensa, kertoo Korkman.

Helsingin yliopiston oikeuspsykologian dosentti **Taina Laajasalo** puhuu haavoittumattomuuden harhasta, jonka vallassa rakastunut ihminen voi olla.

– Tässä on kyse siitä, että edes asiantieto ei vähennä uhriksi joutumista. Tutkimuksissa ei ole saatu viitteitä siitä, että koulutus tai esimerkiksi se, että on hyvä toimimaan verkkomaailmassa, vähentäisi uhriksi joutumisen riskiä. Monilla rakkauspetoksen uhreilla on vahva usko romanttiseen suhteeseen, jolloin rakkaussuhteen menettäminen koetaan suurempana menetyksenä kuin rahan menettäminen. Huijaukokemusta on tärkeä käsitellä, koska sen kieltäminen altistaa uudelleen uhriksi joutumiselle, kertoo Laajasalo.

Oleellista rakkauspetoksen uhriksi joutuneen auttamisessa on myötätuntoinen kohtaaminen. Käytännössä tämä tarkoittaa, että asiakkasta kuullaan ja hänen tilanteensa ymmärretään. Myötätuntoisesti kohdatut asiakkaat kiinnittyvät paremmin palveluihin ja sitoutuvat paremmin tarvittaviin jatkotoimenpiteisiin.

– Jokainen ihminen haluaa tulla kuulluksi ja kohdatuksi ilman syyllistämistä. Rikoksen uhriksi joutuneilla ihmisillä tämä

tarve korostuu, kertoo palvelutoimintojen kehittämisspäällikkö **Maatu Arkio** Rikosuhripäivystyksestä.

– Myötätuntoiseen kohtamiseen kuuluu myös pelokkaan asiakkaan rauhoittelu, tilanteen normalisointi ja asiallisen tiedon antaminen. On tärkeää, että asiakkaalle syntyy hallinnan tunne omaan elämäänsä ja häntä rohkaistaan ja motivoidaan itse toimimaan rikosprosessissa, jatkaa Arkio.

Uusi malli vähentää haittoja

Oikeuspsykologian dosentti Taina Laajasalo kertoo, että oleellista on varhainen puuttuminen niissä tilanteissa, kun uhri on jo joutunut tekemisiin rikollisten kanssa, mutta vahinkoja voidaan vielä minimoida.

– Tutkimustiedon valossa näyttää siltä, että mitä vähemmän uhrit ovat ehtineet lähettäneet rahaa rikollisille, niin sitä todennäköisemmin ulkopuolisen puuttumisella rahan lähettäminen voidaan lopettaa. Mitä enemmän uhrit ovat jo "investoineet" suhteeseen, niin sitä vaikeampaa luopuminen on, kertoo Laajasalo.

Rikosuhripäivystys järjesti 11.6.2018 yhteistyössä poliisin, Nordean ja Finanssiala ry:n kanssa koulutuksen rakkaushuijauksen ennaltaehkäisemiseksi ja uhrien suojelemiseksi. Koulutuksessa käytiin läpi muun muassa uutta toimintamallia, jonka tavoitteena on ennaltaehkäistä rakkauspetoksia.

– Toimintamallissa avainasemassa ovat pankit, joilla on mahdollisuudet tunnistaa asiakkaidensa tekemät epäilyttävät rahasiirrot. Tavoitteena on, että pankki, Rikosuhripäivystys ja poliisi tekevät saumattomasti yhteistyötä, jotta rakkauspetoksen uhri saa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa tarvitsemaansa tukea ja tietoa, kertoo toiminnanjohtaja Leena-Kaisa Åberg Rikosuhripäivystyksestä.

– Ennen kuin epäilyttävä rahasiirto laiteetaan liikkeelle, voi pankki ottaa uhrin puhelimitse yhteyttä ja lähettää sen jälkeen sähköpostia, jossa kerrotaan rakkauspetoksista ja annetaan uhrille yhteystietoja auttajatahoihin, jatkaa Åberg.

Rikosuhripäivystyksen verkkosivuilta löytyy lisätietoa rakkauspetoksista sekä testi, jossa nostetaan esiin petoksiin liittyviä tyypillisiä piirteitä. Omasta tilanteesta voi keskustella vaikka RIKUchatissa. riku.fi/tietoa-rakkauspetoksista

Thank you George!

Kuvittelin viettäväni tavallisen mökkiloman järven rannalla, mutta sinä George veit minut matkalle melkein maailman ympäri. Yhteinen taival alkoi ensimmäisen lomaviikkoni lauantaina, kun otit yhteyttä Tinderissä. Viestinvaihto oli viikasta ja siirtyi parin päivän jälkeen LinkedIn-ystäväpyyntöön ja WhatsApp-tulitukseen ja jo kolmantena päivänä WhatsApp-puheluihin. Kuvasi oli miellyttävä, mutta todella komeaksi mieheksi paljastuit vasta myöhemmin.

Tuntui, että jokin tässä on pakko olla vialla, ei voi olla noin hyvää olemassa. Ajattelin, että olet varmaan erityisen lyhyt. Kysyin kohteliaasti puhelimesta, että oletko lyhyt. Vastasit, että et todellakaan ole ja sitten sain muutaman koko miehen esittävän kuvan ja näyttäviä olivat.

Kerroit heti alkuun, että olet jäädyttelemässä kansainvälis-tä uraasi ja myymässä osaksi omistamaasi yritystä. Suomeen sinut pysyvästi olivat tuomassa sukujuuret ja Tapiolassa asuva masentunut, tukea tarvitseva pikkusisko. Kerroit luvanneesi äidillesi ennen hänen kuolemaansa, että tuet siskoasi tarvittaessa. Edesmennyt portugalilainen isäsi kasvatti sinut vanhempiesi eron jälkeen. Synnyinmaasi Portugalin kerroit jättäneenne, kun olit viisivuotias. Yliopistotutkintosi oli Englannista, mittayksiköt kerroit aina brittiläisen yksikköjärjestelmän mukaan. Olit opiskellut myös Amerikassa stipendillä. Sinulla ei ollutkaan britti-aksenttia.

Keskustelumme alkuvaiheessa totesit, että luottamus ja rehellisyys ovat sinusta tärkeitä piirteitä suhteessa ja täytin kaikki vaatimuksesi luotettavalle kumppanille, mielestäsi en pettäisi sinua.

Kuudennen päivän iltaan mennessä olimme jo sopineet, että lauantaina olevan syntymäpäiväsi kunniaksi tarjoan sinulle piknikin Suomenlinnassa. Torstai-illan puhelu tosin keskeytyi, kun sinulle tuli toinen puhelu. Mutta, soitit sitten seuraavana yönä puoli neljän aikaan todella hätäntyneesti, että yhtiökumppanisi todennäköisesti yrittää jotenkin huijata sinua kiinalaisten kanssa lauantaina New Yorkissa käytävissä neuvotteluissa. Tuttavuuden alkuun olit jo kertonut, että olette liikekumppanisi kanssa myymässä yritystänne.

Tuolloin torstain aamuyöllä kuuntelin huolesi ja mietin, että miten ehdit ajoissa tapaamiseen pitämään puoliasi. Selvitin lentoaikatauluja ja laitoin ne sinulle. Soitit ja kiitit ja kysyit käytännön teknisiä neuvoja. Aamulla kuuden aikaan soitit taas ja kerroit varanneesi lennot samalle päivälle, perjantaille, mutta lentäväsi Lontoon kautta, jotta saat selvitettyä asioita ja napattua mukaan henkilökohtaisen avustajasi Jamesin. Saman miehen, joka oli vakuutellut omaan hyvään kokemukseensa perus-

tuen, että Tinderin kautta sinäkin löydät sydämesi valitun. Se, että juuri minä olisin sydämesi valittu, alkoi varmistua sähköpostitse saadussa ensimmäisessä rakkauskirjeessä.

Matkasi aamuna ehdotin, että tulen lentokentälle edes viikuttamaan ja näkemään, onko mies, joka on liian hyvä ollakseen totta, totta. En kuitenkaan tiennyt tarkkaa lentoaikaasi kohti Lontoota, joten jätin väliin. Ja sitä paitsi selvisi, että sinulle oli tullut kova kiire kentälle, olit nukahtanut aamusta ja muutoinkin stressaantunut. Myös siskosi oli poissa tolaltaan tästä kaikesta. Sinun mukaasi minulla ja minun ystäväpiirilläni tulee olemaan hyvä vaikutus masentuneeseen siskoosi, olit siitä kovin varma.

Lontoosta sain raportointia asioiden etenemisestä ja kuvan, jossa olet etualalla ja Big Ben -kellotorni taustalla. Sitten lensit saman tien kohti New Yorkia yhdessä Jamesin kanssa. Alkuun New Yorkista ei kuulunut mitään, mutta sitten aloit soitteluun ja kertomaan neuvotteluihin valmistautumisesta ja niiden etenemisestä. Tällä kertaa sain kuvasi New Yorkista, sinä etualalla ja pilvenpiirtäjiä taustalla. Sain myös upean videon Time Squarelta kuvattuna, minusta olit filmitähtimäisen komea siinä. James on sinun mukaasi todella hyvä kuvaaja. Hieman ihmettelin, että yhdessä mainostaulussa luki May 19, olihan nyt jo heinäkuu.

Neuvotteluiden lomassa ehdit paitsi viestittelemään, soitteluun niin myös kirjoittamaan lisää ihania kirjeitä tulevaisuuttamme kuvailen. Olimmehan niin toisillemme sopivia ja niin samalla aaltopituudella. Harvoin suomalainen nainen saa rakkauskirjeitä, jotka ovat kaunistu kielitä ja ilman kirjoitusvirheitä. Tosin hieman vaivaannuttavalta tuntui lukea niin "siirappisia vuodatuksia", mutta kaikki kauniit kirjeet olen tallentanut koneeni muistiin. Ja vaikka tein googlella tekstivertauksia, en löytänyt vastaavuuksia, joten olit ihan itse ne laatinut.

New Yorkin neuvotteluissasi kaikki meni hienosti siihen asti kunnes oli jäljellä enää kaksi projektikohdetta, toinen Nepalissa, jota tunsin jonkin verran, ja toinen Sri Lankassa, jota en tuntenut lainkaan. Sinä satuit olemaan vastuussa juuri siitä Sri Lankassa olevasta. Aikaa projektin loppuun viemiseen oli enää vajaat kaksi viikkoa, joten sinulla ja Jamesilla ei ollut muuta vaihtoehtoa kuin valmistautua matkalle kohti Sri Lankaa ja sen viidakkoa. Sinne rakensitte uskomattomalla tehokkuudella uutta rautatietä. Pääsitte perille lauantaina tai jotakin, aikavyöhykkeet vain viuhuivat matkallasi.

En saanut jokailtaista tunnin puhelua matkantekosi aikana. Edellinen kerta, kun en sitä saanut oli, kun puhelimesi jäi Lontoosta matkustaessasi vahingossa JFK-termiiniin ja josta joku ystävällinen sielu, niin kuin häntä kuvasit, sen kiertotietä sai sinulle palautettua.

Päisit Sri Lankan työmaallesi malariaa vastaan rokotettuna ja tarvittava insinööritakkikin mukana. Asuutte asuntovaunuissa, koska hotelleja siellä ei ollut. Internet ei toiminut, mutta WhatsApp toimi jotenkin satelliitin kautta? Lauantaina jo käynnistit Jamesin kanssa projektin loppukiriä, kuulin sinulta joitakin teknisiä seikkoja ja sain pari videoklippia. Joko linja oli huono siellä keskellä ei mitään Sri Lankan vuoristoista viidakkoa, tai en niistä sitten mitään muuten ymmärtänyt.

Sunnuntaina teillä oli kova vauhti päällä, ja maanantaina ja tiistaina. **Kovassa touhussa puhelimesi putosi rintataskusta ja melkein meni epäkuuntoon, sillä ei voinut enää ottaa kuvia. Unohdit lähes syödä ja nukkua et ehtinyt.** Yhtenä päivänä kerroit syöneesi sushia, minusta se oli outo valinta viidakossa, joten selitit jotakin vuoristojokien kaloista. Työmaalla hommat etenivät vauhdilla, valmista tulisi kuun loppuun mennessä ja kohtaisimme ilmoittamasi aikataulun mukaan Vantaalla lentokentällä 1.8. heti aamusta.

Meillä olisi aikaa vain yksi päivä, koska minulla oli lentolippu Espanjaan ostettuna jo seuraavaksi päiväksi. Olit tosiaan jo aiemmin ehdottanut, että ostan sinullekin lipun, jonka sitten maksat minulle. Nyt ehdotit, että voisit tosiaan tulla Espanjaan kanssani ja ettei lippu varmaan maksaisi enempää kuin 500. Valuutasta en saanut puhelussa selvää, mutta se oli joko dollaria tai puntaa.

Amerikassa olit asunut todella pitkään, koska olit ollut siellä naimisissakin, joten ei ihme, että puhetapasi oli jostain Atlantin yläpuolelta; ei oikein amerikkalainen eikä brittiläinen, mutta kuulostit oikein miellyttävältä ja sivistyneeltä. Olisin kuitenkin kuviesi perusteella olettanut sen olevan erilainen, jotenkin erityyppisen. Toisaalta ehkä pehmensit ääntäsi, kun puhuit juuri minulle. Lisäksi muistit lähes aina lähes kaiken mistä olimme aikaisemmin puhuneet, eli olit kuunnellutkin. Joskus tosin tuntui tai kuulosti siltä, että näpyttelit tietokonettasi samaan aikaan. No, varmaan kirjasi itsellesi ylös kaiken tärkeän, ettei sinulta vaan unohtuisi uudesta rakkaudestasi mitään oleellista. Kuinka huomaavaista.

Keskiviikkona tapahtui sitten se, mitä kiireisellä rakennustyömaalla voi pahimmillaan tapahtua. Taitamaton paikallinen ajoi trukilla toisen paikallisen kuoliaaksi ja vahingoitti kahta muuta. Et halunnut tiedottaa onnettomuudesta ketään yhtiössäsi ja pelkäsit, että lehdistö saisi vihiä. Maineesi saisi tahrn. Kuolleen omaiset vaativat rahallista korvausta, poliisi pidätti Jamesin ja sinä etsit kuumeisesti neuvotteluratkaisua. Kuulostit niin uupuneelta ja tuskaiselta, lupasin henkistä tukeani, mitä se sitten auttaisikaan.

Torstai meni neuvotteluissa, mutta perjantaina olit saavuttanut ratkaisun, tosin James oli edelleen pidätettynä. Perjantai-iltapäivänä minulle selvisi, että olet todella varakas mies. Pyysit, että toimin sinun sihteerinä ja siirtäisin pankkitililtäsi rahaa agenttisi tilille USA:han. Antamallasi tunnuksella pääsin tilillesi. Siirron tietojen suhteen olin kömpelö, sillä olen todella huono tavaamaan, joten pyysin sinua lähettämään kaiken myös WhatsApp-viestinä.

Tein kaiken kuten pyysit, mutta sitten tilisiirto pysähtyi, kun pankki ei tunnistanut palvelintani. Hätäannit kovasti ja sovitimme, että soitat pankkiin ja pyydät selvitystä. Normaalisti varmaan kaikki tiedot olisivat kadonneet näkyvistäni, mutta näppäilin kaiken uudestaan ja otin varmuudeksi vielä print screen -kuvat tilistäsi, olin hyvä sihteerini. Olinhan luotettuseni, vahingossa lähetit passisi etusivusta muutamaa päivää aikaisemmin kopion ja olit tietysti huolissasi siitä, ettei se vaan joutuisi väärin käsiin.

Odotellessani sinun soittavan takaisin ja kertovan, kuinka menetellä tilisiirron kanssa tarkistin ihan muutoin vaan, että tiedot

passissasi ja pankin tilitiedoissa olivat aivan samat, luonnollisesti. Passisivusikin on hyvässä tallessa, en tuhonnut sitäkään viestiä. Hieman omituista oli, että yrityksesi, jonka olin jo saanut tietooni LinkedIn-profiillistasi oli listattuna huijariyritysten joukkoon amerikkalaisella sivustolla, sillä ei ollut oikeaa liikevaihtoa ja sivusto väitti, että referenssisi oli kopioitu toisaalta. Käyttämäsi palvelintakin käytti vain muutama muu, esimerkiksi jokin ugandalainen taho.

Melkein tunnin odottelun jälkeen selvitit puhelimesi, että pankin kanssa järjestely veisi ainakin viikon ja sinä halusit asioiden järjestyvän sekä Jamesin putkasta ja päästä tapaamaan minua. Epätoivoisena kysyit, josko minä voisinkin avustaa rahallisesti.

” Viesti en vaihdossa kävi ilmi, että et nuku ja olet niin stressaantunut tilanteestasi ja tarvitset tukea.

Kerroin, että valitettavasti en voi auttaa rahallisesti. Sain vielä myöhemmin perjantai-iltana WhatsApp-viestin, jossa kerroit arvostavasi tukeani. Kuitenkaan en jaksanut käydä enempää keskusteluita kanssasi, joten suljin yöajaksi puhelimeni. Lauantai-iltana olit jo hädissäsi, miten minulla menee, kun et ollut saanut yhteyttä. Viestien vaihdossa kävi ilmi, että et nuku ja olet niin stressaantunut tilanteestasi ja tarvitset tukea.

Vastasin, että voisinkin kysyä ystäväiltäni, joka saattaisi olla Sri Lankassa juuri nyt työasioissa ja auttaa sieltä käsin. Olin epärehellinen, eihän minulla oikeasti ole sellaista ystävää. Se ei kuitenkaan haitannut, koska kieltäydyit ehdottomasti ottamasta vastaan moista apua. **Selvensit, että apu, jota oikeasti tarvitset, on rahallista ja pienistäkin puroista muodostuu virta. Ehdotit myös, että voisihan minä Suomessa vielä ennen tiistain lähtöäni Espanjaan käydä pankissa pyytämässä lainaa. En siitä innostunut.**

Sunnuntai-iltana laitoin puhelimen päältä. Arvasin, että maanantaina saisin vielä kuulla sinusta George. Sainhan minä: olit edelleen niin epätoivoinen. Kerroit, ettet pääse lähtemään sieltä ennen kuin hoidat velkasi. Pyysit vielä kerran apuani, siis rahallista. Kun viimeisessä viestissäni kirjoitin, etten koskaan yhdistä ystävyyttä ja lainaamista, niin viimeinen viestisi minulle oli, että näinkö jätät hyvän miehen kärsimään? En vastannut, koska se tosiaan oli jo kaiketi selvinnyt sinulle. Jätän.

Haluan kuitenkin sanoa: Thank you George, ei pelkästään matkasta kanssasi, mutta siitä, että sain päivitettyä englannin kielen taitoani ja olla osana tosielämän live-teatterissa ja näytellä mielenkiintoista roolia!

JK. Erilaisten sattumien kautta minulle selvisi myös, että muistutat erehdyttävästi erästä italialaista näyttelijää. Oletteko-han läheistäkin sukua?

Kuva Valtiokonttori Viestintä

Nettipetoksen uhri ei saa korvausta valtion varoista

Rikoksella aiheutettujen taloudellisten vahinkojen määrä on lisääntynyt erityisesti netissä tehtyjen petosten vuoksi. Petoksen uhrina on usein tavallinen kansalainen. Näitä vahinkoja valtio ei korvaa, sillä vahingon korvattavuudelle rikosvahinkolaisissa asetetut edellytykset eivät täyty.

Pääsääntöisesti korvausta maksetaan vain henkilövahingosta

Rikoksella aiheutetun vahingon korvaamisesta valtion varoista säädetään rikosvahinkolaisissa. Rikosvahinkojen korvaamiseen osoitetut voimavarat on kohdistettu ensisijaisesti henkilövahinkojen korvaamiseen. Tästä syystä henkilövahinkoon liittymättömästä esinevahingosta sekä taloudellisesta vahingosta voidaan maksaa korvausta vain erityisten edellytysten täytyessä.

Henkilövahingon yhteydessä vaatteille ja muille henkilökohtaisille käyttöesineille aiheutuneet vahingot sen sijaan pääsääntöisesti korvataan. Henkilökohtaisia käyttöesineitä ovat esineet, joita tavallisesti pidetään mukana liikuttaessa. Tällaisia ovat muun muassa silmälasit, proteesit, matkapuhelin ja käsilaukku. Esimerkiksi pahoinpitelyn uhrin matkapuhelin voidaan korvata, jos se rikkoutuu uhrin kaatuessa nyrkiniskun seurauksena. Sen

sijaan matkapuhelin, jonka pahoinpitelijä varastaa pahoinpitelöltään uhrilta, jää korvaamatta, jolleivät esinevahingon korvattavuudelle asetetut erityiset edellytykset täyty.

Laitokseen sijoitetun tai rangaistusta suorittavan aiheuttama esinevahinko

Esinevahinko korvataan, jos rikoksen tekijänä on rikoksen vuoksi vapautensa menettänyt tai tahdostaan riippumatta laitokseen sijoitettu tai säilöön otettu henkilö. Korvausta maksetaan myös lastensuojelulain nojalla huostaan otetun ja lastensuojelulaitokseen sijoitetun lapsen rikoksella aiheuttamasta vahingosta. Esinevahinkoa ei sen sijaan korvata sillä perusteella, että vahingon aiheuttanut lapsi on sijoitettu perhekotiin. Vapaudessa rangaistustaan suorittavan aiheuttama vahinko korvataan rikosvahinkolain nojalla silloin, kun vahinko on aiheutettu henkilön suorittaessa rangaistukseen kuuluvaa työtä tai tehtävää.

Esinevahinkoa koskevan korvaushakemuksen saatuaan Valtiokonttori selvittää, onko vahingon aiheuttanut henkilö ollut rikoksen tekoajankohtana suorittamassa rangaistusta tai onko hänet sijoitettu laissa tarkoitettulla tavalla lastensuojelulaitokseen. Tekijän mahdollinen tahdonvastaisessa hoidossa oleminen selvitetään vain, jos siihen on asiakirjoista ilmenevää syytä, esimerkiksi hakijan ilmoitus.

Vahinkoa kärsineen avuttomuus voi oikeuttaa korvaukseen

Esinevahinko ja esimerkiksi petoksella aiheutettu taloudellinen

Henkilövahingolla tarkoitetaan ruumiinvammaa, sairautta tai psyykkistä häiriötä. Henkilövahinkona korvataan esimerkiksi rikoksesta aiheutunut kipu ja särky, pysyvä haitta ja ansionmenetys.

Esinevahingolla tarkoitetaan irtaimen tai kiinteän esineen vaurioitumista tai tuhoutumista.

Taloudellisella vahingolla tarkoitetaan varallisuuteen kohdistunutta vahinkoa, joka ei ole yhteydessä henkilö- tai esinevahinkoon.

Kuva J.R.Bale ScanStock

vahinko voidaan korvata silloin, kun vahinkoa kärsineen sairaus, vamma tai muu vastaava avuttomuus on vaikuttanut vahingon syntymiseen. Lisäksi edellytetään, että vahinko on määrältään huomattava.

Käytännössä tämä tarkoittaa, että korvausta ei makseta, jolle aiheutunut vahinko ole syy-yhteydessä uhrin avuttomuuteen ja vähintään 2000 euron suuruinen. Korvausta voitaisiin maksaa esimerkiksi tilanteessa, jossa kodinhoitaja nostaa merkittävän summan hoidettavanaan olevan muistisairaana vanhuksen varoja omaan käyttöönsä. Vahinko voidaan korvata kokonaan tai osittain ja harkinnassa otetaan huomioon vahinkoa kärsineen taloudellinen asema.

Yleiset edellytykset korvauksen saamiselle

Korvausta voidaan maksaa vain, jos rikoksesta on ilmoitettu poliisille. Jos asiaa käsitellään oikeudessa, uhrin on esitettävä oikeudenkäynnissä korvausvaatimus tekijää kohtaan. Jos asia on yksinkertainen ja selvä, syyttäjä voi ajaa korvausvaatimusta uhrin puolesta.

Rikoksen uhri voi myös itse ajaa vahingonkorvausvaatimusta tuomioistuimessa tai antaa tehtävän oikeudelliselle avustajalle. Jos asiaa ei käsitellä oikeudessa, Valtiokonttorille täytyy toimittaa vahingon arvioimiseksi kuitit ja selvitykset vahingon määrästä ja laadusta. Siinä tapauksessa, että vahingon syntymiseen on vaikuttanut rikoksen uhrin avuttomuus, Valtiokonttorille on toimitettava myös lääketieteellinen selvitys korvauksenhakijan terveydentilasta.

Rikokseen syyllistynyt on velvollinen korvaamaan aiheuttamansa vahingon

Enimmäiskorvaus esine- ja taloudellisesta vahingosta on 1.1.2018 ja sen jälkeen tapahtuneiden rikosten osalta 31 000 euroa. Korvauksen enimmäismäärä tarkistetaan valtioneuvoston asetuksella kolmen vuoden välein.

Valtion varoista maksettava korvaus on toissijainen. Tämä tarkoittaa, että vakuutuksesta, rikoksen tekijältä tai muualta saadut korvaukset vähennetään Valtiokonttorin myöntämästä korvauksesta. Jos rikoksen uhrilla on vakuutus, korvausta on haettava

ensin vakuutusyhtiöltä. Rikosvahinkokorvausta voi kuitenkin hakea, vaikka ei olisi vaatinut korvausta rikoksen tekijältä.

Rikosvahinkokorvausta voi hakea, vaikka ei olisi vaatinut korvausta rikoksen tekijältä.

Koska esinevahingosta ja taloudellisesta vahingosta voidaan rikosvahinkolain nojalla maksaa korvausta vain erityisten edellytysten täytyessä, korvausta ei välttämättä makseta lainkaan tai korvausmäärä saattaa poiketa tuomioistuimen rikosentekijän maksettavaksi määräämästä korvauksesta. Valtion varoista myönnetylle korvaukselle ei myöskään makseta korkoa.

Tuomioistuimessa tuomittujen vahingonkorvausten määrä velvoittaa rikosentekijää, jolta vahinkoa kärsinyt voi vaatia korvausta siltä osin kuin sitä ei ole maksettu rikosvahinkolain nojalla. Jollei rikoksen tekijä maksa tuomittua korvausta vapaaehtoisesti, saatavaa voi hakea ulosottoteitse.

Korvaushakemus tulee tehdä kolmen vuoden kuluessa

Korvaushakemusten käsittelyaika Valtiokonttorissa on keskimäärin 6–8 kuukautta korvaushakemuksen tekemisestä. Korvaushakemus täytyy toimittaa Valtiokonttoriin kolmen vuoden kuluessa siitä, kun asiassa on annettu lainvoimainen tuomio. Jos asiaa ei ole käsitelty oikeudessa, täytyy hakemus toimittaa Valtiokonttoriin kymmenen vuoden kuluessa rikoksen tapahtumisesta.

Valtiokonttorin kotisivuilta löytyy lomake korvauksen hakemista varten sekä ohjeet hakemukseen liitettävistä asiakirjoista.

valtiokonttori.fi

Marjo Salminen,
lakimies, palvelupäällikkö
Valtiokonttori

Kuva Timon Studler Unsplash

Autismikirjoon kuuluvan henkilön asema on haavoittuva rikosoikeudellisessa järjestelmässä

Autismikirjoon kuuluvien henkilöiden oikeusturvan toteutuminen on vaarassa rikosoikeudellisessa prosessissa, jos heidän erilaista tapaansa ajatella ja käsitellä tietoa ei huomioida. Lähes jokaisen asian ymmärtäminen riippuu yhteydestä, jossa se esiintyy. Edes punainen liikennevalo ei käske jokaisessa tilanteessa pysähtymään: suojatietä jo ylittävää se kehottaakin itse asiassa kiirehtimään.

Autismikirjon henkilöiden haasteena on niin sanottu kontekstisokeus. Autismikirjon henkilö antaa asioille merkityksen mieluummin absoluuttisella kuin kontekstiherkällä tavalla. Erilainen tapa hahmottaa ja käsitellä tietoa vaikuttaa autismikirjon henkilön selviytymiseen neurotyypillisten henkilöiden luomassa maailmassa, rikosoikeudelliset prosessit mukaan lukien.

Autismikirjon henkilöt ovat haavoittuvassa asemassa, ja heillä on riski joutua rikoksen uhreiksi. Sosiaalinen elämä sisältää paljon julkilausumattomia sääntöjä, epäsuoria ilmaisuja ja eri tilanteissa eri merkityksen saavia asioita. Henkilön voi olla vaikeaa tunnistaa jokapäiväisessä elämässään niin sanottuja riskitilanteita; esimerkiksi, että toisen henkilön näennäisen ystävällisen käytöksen taustalla voikin olla huonot tarkoitukset. Autismikirjon henkilöt eivät myöskään aina tiedä omia oikeuksiaan, ja rikoksen uhriksi joutuessaan eivät ehkä ymmärrä, että heitä kohtaan on toimittu väärin.

Autismikirjon henkilöt ovat haavoittuvassa asemassa, ja heillä on riski joutua rikoksen uhreiksi.

Rikosoikeudelliseen prosessiin joutuessaan autismikirjon henkilöiden kohdalla olisikin tärkeää perehtyä kunkin henkilön yksilöllisiin taipumuksiin käsitellä tietoa. Tällöin häntä voidaan tukea yksilöllisesti ja varmistaa henkilön oikeusturvan toteutuminen. Rikosoikeudellinen prosessi ja sen osavaiheiden hahmottaminen voivat jo itsessään olla haasteellisia, ja heidän voi olla esimerkiksi vaikeaa ymmärtää, miten toimia prosessissa oman edun mukaisesti.

Tärkeää on myös huomioida stressiherkkyys. Uudet, ennakkoimattomat tilanteet ja ihmiset voivat olla hyvinkin kuormittavia autismikirjon henkilölle ja esimerkiksi kuulemistilanteessa stressitaso voi nousta korkeaksi. Tällöin henkilölle voi tulla voimakas tarve päästä tilanteesta pois ymmärtämättä toimintansa seurauksia tai tilanteessa olevia sosiaalisia odotuksia.

Autismikirjon henkilöiden olemista ja osallistumista kuulemistai oikeudenkäyntitilanteisiin voidaan helpottaa selkeyttämällä tilannetta kertomalla tai kirjoittamalla: miten tilanne tulee etenemään, kuinka kauan se kestää, pidetäänkö taukoja ja milloin ne ovat, mitä häneltä odotetaan, keitä tilanteessa on paikalla. Myös tutustuminen tilaan etukäteen tai järjestämällä kuuleminen tutussa ympäristössä voivat vähentää tilanteen aiheuttamaa stressiä.

Autismikirjon henkilöitä kuultaessa tulee ottaa huomioon heidän ajattelunsa konkreettisuus ja kommunikaation erityispiirteet. Esitettävien kysymysten tulee olla selkeitä ja yksiosai-

sia. Liian avoimia kysymyksiä tulee välttää. Tärkeää on myös varmistaa, miten asianomainen henkilö on ymmärtänyt asiat. Johdattelevia kysymyksiä ei tule käyttää, koska henkilö saattaa paineen alla poimia kysymyksestä vastauksen kohteliaisuuttaan, ymmärtämättömyyttään tai päästäkseen pois kuormittavasta tilanteesta. Osa autismikirjon henkilöistä hyötyy visuaalisuudesta ja siitä, että he saavat piirtää tai kirjoittaa paperille puhumisen sijaan tai sen lisäksi.

Huomioimalla ihmisten erilaisia tiedonkäsittelyn tapoja sekä kommunikaation ja vuorovaikutuksen erityispiirteitä, voidaan turvata autismikirjon henkilöiden oikeusturvan toteutuminen rikosoikeudellisessa järjestelmässä.

projektipäällikkö **Sanna Kara** ja hanketyöntekijä **Juha Mertanen**,
Autismisäätiö
autismisaatio.fi

Juha Mertanen ja Sanna Kara, kuva Annemaria Ojanperä

Oikeusturva ja kuntoutus kuntoon 2020 -hanke:

Autismisäätiö on aloittanut *Oikeusturva ja kuntoutus kuntoon 2020* -hankkeen (STEA, 2018–2020) myötä kehittämään neurokirjon henkilöiden (autismikirjo, ADHD) asemaa Suomen rikosoikeudellisessa järjestelmässä yhteistyössä poliisin, Rikosseuraamuslaitoksen ja THL:n Vankiterveydenhuollon yksikön kanssa. Lisäksi hankkeen kumppaneina ovat Itä-Suomen yliopisto, A-Klinikkasäätiö ja Autisme Centraal.

Hankkeen toimenpiteillä luodaan tukimenetelmiä rikosoikeudellisen järjestelmän eri vaiheisiin.

Lisätietoja hankkeesta:
sanna.kara@autismisaatio.fi
Twitter: @Oikeusturva2020

Tällä palstalla vastaavat juristit toimivat myös RIKUn vapaaehtoisina.

Ostin netin verkkokirpparilta uuden television todella halvalla. Mitä tapahtuu, jos se olikin varastettu?

Jos ostat varastetun television, siitä ei tule lopullisesti sinun omaisuuttasi. Varastetun tavaran ostaneelle ei anneta laissa ns. vilpittömän mielen suojaa (Asetus rikoslain voimaantumisen 11 §). Jos käy myöhemmin ilmi, että verkkokirpparilta ostamasi televisio onkin varastettu, sinun tulee luovuttaa se alkuperäiselle oikealle omistajalle ilman erillistä korvausta, vaikka olisit ostanut sen vilpittömässä mielessä. Tämä tarkoittaa, että vaikka et tietäisi tai edes epäilisi ostamasi television olevan varastettu. Ostajana voit toki vaatia korvausta television sinulle myyneeltä, mutta on kuitenkin mahdollista, että tällaisessa tilanteessa korvausta ei onnistuta koskaan saamaan, jolloin ostajana jäät sekä ilman televisiota että korvausta.

Mikäli ostat television, jonka puolestaan tiesit varastetuksi tai jota sinun olisi ollut syytä epäillä anastetuksi, saatat itse syyllistyä kätkemisrikokseen. Kun arvioidaan sitä, onko sinulla ostajana ollut syytä epäillä television alkuperää, kiinnitetään huomiota sinun tiedossa olleisiin seikkoihin ja olosuhteisiin. Ostajana sinun tulee siis olla tietoinen niistä seikoista, joiden perusteella television alkuperää on syytä epäillä eli esimerkiksi siitä, että television myyntihinta on poikkeuksellisen alhainen tai siitä, ettei myyjällä voi olettaa olevan kyseistä omaisuutta laillisesti hallussaan. Rangaistuksena kätkemisrikoksesta voidaan tuomita sakkoihin tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi kuudeksi kuukaudeksi.

Televisiokaupat kannattaakin jättää tekemättä, jos sinulla on pientäkään epäilystä

television alkuperästä. Hälytyskellojen tulisi soida, jos esimerkiksi uusi ja arvokas televisio on erittäin halpa, eikä myyjällä ole esittää minkäänlaista ostotositetta, takuukuittia ja ohjekirjaa tai, jos myyjällä on myytävänä samaan aikaan useita televisioita ja muuta elektroniikkaa ja hän haluaa tehdä kaupat muualla kuin kotonaan.

Elisa Trejtnar
varatuomari
www.hclaw.fi

Yritystoimintani keskeytyi useaksi kuukaudeksi varkauden takia. Huomioiko tuomioistuimien rikostapahtumasta aiheutuneita välillisiä kustannuksia?

Vahingonkorvauslain mukaan vahingonaiheuttajan on korvattava tahallisesti aiheuttamansa vahinko. Varkausrikoksessa on kyse tahallisesta teosta, joten lähtökohteisesti kaikki teolla aiheutetut henkilö- ja esinevahingot on korvattava.

Vahingonkärsijän on kuitenkin näytettävä, mitä vahinkoa hänelle on teosta aiheutunut sekä syy-yhteys teon ja syntyneen vahingon välillä. Lisäksi vahingonkärsijällä on velvollisuus aktiivisilla toimilla rajoittaa syntyvää vahinkoa. Varkausrikoksissa tulee korvattavaksi tavanomaisesti anastettu omaisuus sekä mahdolliset asian selvittelystä aiheutuneet kustannukset. Ns. yksinyrittäjän osalta voi olla kyse myös ansionmenetyksestä, jonka näyttäminen edellyttää selvitystä yrittäjälle maksetusta palkasta sekä yrityksen tuotosta ja näissä tapahtuneista muutoksista rikoksen johdosta.

Asiakasmenetykset ja mainevahingot ovat vaikeammin todistettavia välillisiä vahinkoja, jotka tulevat lain mukaan korvattaviksi vain, jos ne ovat aiheutettu rikoksella ja ovat lisäksi järkevällä tavalla vahingonaiheuttajan ennakoitavissa. Vahingot, jotka ovat objektiivisesti arvioiden yllättäviä, jäävät korvausvastuun ulkopuolelle.

Heidi Huusko
asianajaja
Asianajotoimisto Kontturi & Co Oy

Miten voi valittaa vakuutusyhtiön tekemästä päätöksestä? Miten valitus tehdään ja mitä se maksaa?

Kun rikoksella on aiheutettu vahinkoa asianomistajan omaisuudelle, joka voi olla kiinteää tai irtainta omaisuutta, voi asianomistaja ensisijassa hakea korvausta tähän vahinkoon omalta vakuutusyhtiöltään esimerkiksi kotivakuutuksesta tai vahinkovakuutuksesta. Jos vakuutuksesta maksetaan asianomistajalle korvauksia omaisuusvahingon johdosta, ei asianomistaja voi enää rikosasiaa tuomioistuimessa käsiteltäessä vaatia vastaajalta vahingonkorvausta siltä osin kuin hän on saanut korvauksen vakuutusyhtiöltä.

Vakuutusyhtiö antaa asianomistajan korvaushakemuksen johdosta korvauspäätöksen, johon on liitetty valitusosoitus, jossa kerrotaan, mille taholle ja missä ajassa valitus korvauspäätöksestä on tehtävä. Mikäli vakuutusyhtiö rikosvahingon johdosta kieltäytyy maksamasta asianomistajalle korvausta tai hyväksyy korvauksen määräksi alhaisemman summan kuin asianomistaja on vaatinut, tulee asianomistajan lähtökohteisesti ensin ot-

taa yhteyttä kyseisen vakuutus päätöksen tehneeseen tahoon ja vaatia päätöksen muuttamista. Vakuutusyhtiö voi tämän yhteydenoton jälkeen oikaista päätöksen ns. itseoikaisuna.

Mikäli vakuutusyhtiö ei oikaise päätöstään asianomistajan yhteydenoton seurauksena, on useissa vakuutusyhtiöissä käytössä sisäinen muutoksenhakukanava, kuten asiakassovittelutoimisto tai asiakasvaltuutettu, jolta voi saada ratkaisusuosituksen asiaan.

Asianomistaja voi lisäksi olla yhteydessä kuluttajaneuvontaan opastusta saadakseen, ja tehdä sen jälkeen kirjallisen ratkaisupyynnön kuluttajariitalautakuntaan, jolta on mahdollista saada ratkaisusuositus asiaan. Kuluttajariitalautakunnan internet-sivuilta löytyy myös sähköisiä lomakkeita ratkaisupyynnön tekemistä varten. Asianomistajan tulee esittää ratkaisupyynnön yhteydessä kaikki asiaan liittyvät asiakirjat ja näyttö eli todisteet virheestä ja aiheutuneesta vahingosta, josta korvausta vaaditaan. Kuluttajariitalautakunta pyytää asiassa selvitystä vakuutusyhtiöltä ja tekee asiassa tämän jälkeen ratkaisusuosituksen asiakirjanäytön perusteella. Käsittely kuluttajariitalautakunnassa on maksutonta.

Vielä asianomistajan on mahdollista olla yhteydessä FINEen (Vakuutus- ja Rahoitusneuvontaan). FINEen tehtävänä on

neuvoa kuluttajia, pienyrittäjiä ja niihin verrattavia asiakkaita mm. vakuutuksiin liittyvissä ongelmatilanteissa, sekä ratkaista niihin liittyviä valitusasioita. Asianomistaja voi saada FINEltä neuvontaa, kun vakuutusyhtiöltä on tullut kielteinen korvauspäätös. FINE käsittelee vakuutuksia koskevia riita-asioita ja antaa ratkaisusuosituksia. Käsittely FINEssä on maksutonta.

Kaikki edellä olevat tahot antavat ainoastaan ratkaisusuosituksia, jotka eivät siis sido osapuolia. Käytännössä tällaisilla suosituksilla on kuitenkin usein painoarvoa asiassa.

Viime kädessä vakuutuksenottaja voi nostaa kanteen kärjäoikeudessa kielteisen korvauspäätöksen tehnyttä vakuutusyhtiötä vastaan. Kanne on nostettava lähtökohtaisesti kolmen vuoden kuluessa siitä, kun asianosainen on saanut kirjallisen tiedon vakuutuksenantajan päätöksestä ja tästä määräajasta. Asian käsittely kuluttajariitalautakunnassa tai FINEssä vaikuttaa tähän määräaikaan. Kanteessa on esitettävä vaatimus ja sen perustelut ja siihen on liitettävä todisteet, joihin haluaa asiassa vedota.

Kärjäoikeudessa käsiteltävästä riita-asiasta peritään 500 euron oikeudenkäyntimaksu. Tämän lisäksi maksettavaksi tulevat oman avustajan käytöstä aiheutuvat kustannukset. Mikäli asianomistajalla on

oikeusturvavakuutus, saattaa vakuutus kattaa myös asian tuomioistuinkäsittelystä aiheutuvat asianajo- ja oikeudenkäyntikulut. Ellei oikeusturvavakuutusta ole, kannattaa selvittää myös mahdollisuudet saada näihin kuluihin oikeusapua. Oikeudenkäynnin hävinnyt osapuoli velvoitetaan lähtökohtaisesti korvaamaan vastapuolen oikeudenkäyntikulut, mikä kannattaa ottaa huomioon harkitessa kanteen nostamista.

Kärjäoikeuden päätökseen tyytymätön voi hakea siihen muutosta hovioikeudelta, mikäli hovioikeus myöntää asiassa jatkokäsittelyluvan. Riita-asiaa koskevan valituksen käsittelystä hovioikeudessa peritään 500 euron oikeudenkäyntimaksu. Hovioikeuden päätöksestä voi vielä hakea valituslupaa korkeimmalta oikeudelta, mutta valitusluvan myöntämiselle on säädetty tiukat perusteet. Mikäli valituslupa myönnetään, peritään asian käsittelystä korkeimmassa oikeudessa 500 euron oikeudenkäyntimaksu.

Mika Haavisto

asianajaja, varatuomari
Asianajotoimisto Kivikoski & Haavisto

Kriminologia – Rikollisuus ja kontrolli muuttuvassa yhteiskunnassa

Tekijät: Janne Kivivuori, Mikko Aaltonen, Matti Näsi, Karoliina Suonpää ja Petri Danielsson, Gaudeamus 2018

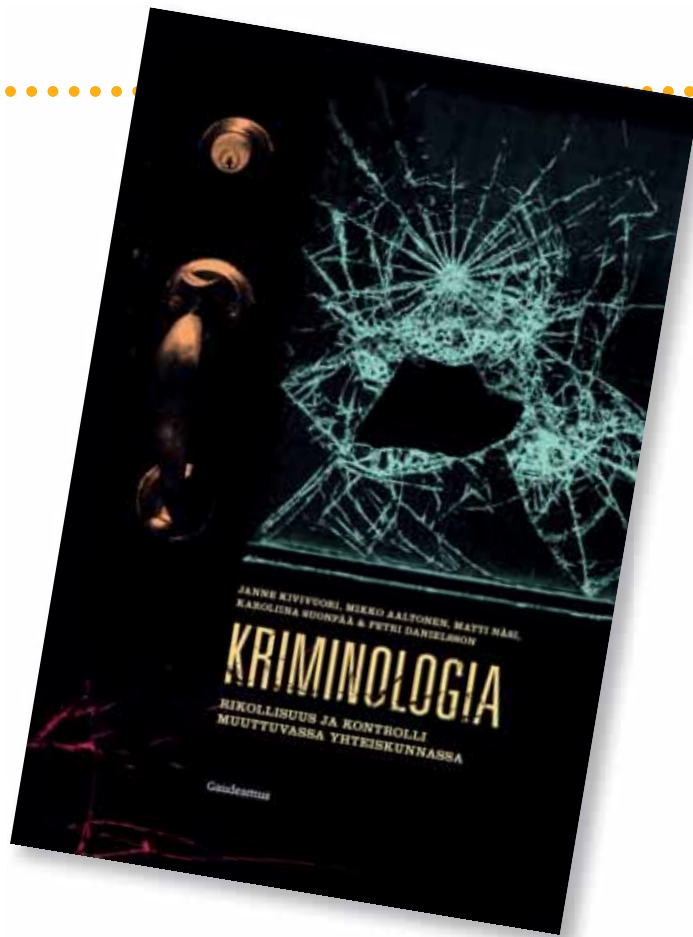
Lähes 500 sivua painavaa asiaa kriminologiasta. Koko teoksen lukeminen on iso urakka, mutta sitä voikin käyttää myös käsikirjana. Kiinnostusta aiheeseen on omalta osaltani lisännyt oikeuspsykologian erikoistumiskoulutus, johon sisältyy myös yleisempiä kriminologisia osioita. Mieleen on painunut se, kuinka vaikeaa rikollisuudelle on yksilön ja yhteiskunnan tasolla löytää yksinkertaisia selityksiä.

Kirjan tarkoitus on toimia ensisijaisesti Helsingin yliopiston sosiaalitieteiden maisteriohjelman sisältyvän kriminologian pääaineen oppikirjana. On hienoa, että yliopistossa on nyt mahdollisuus kriminologian opiskeluun pääaineena ja että tätä varten on saatu oma varsin kattava suomenkielinen oppikirja, joka käsittelee myös kotimaisen kriminologian ja kriminaalipolitiikan kehitystä.

Oppikirjan lähtökohtana on kriminologian tarkastelu tieteellisestä ja tutkimuksellisesta näkökulmasta. Mitään kevyttä lukemista se ei siis ole. Toisaalta sitä voi hyödyntää myös valikoiden tiettyjen kriminologisten kysymysten selvittämisessä ja kriminaalipolitiikan perusteiden avaamisessa.

Jo pelkästään rikollisuuden selittämiseksi luotuja malleja kirjasta löytyy toistakymmentä aina paine- ja sosiaalisen kontrollin teoriasta rationaalisen valinnan teoriaan. Aihe on siis sekä yhteiskunnallisesti että tutkimuksellisesti varsin monitahoinen, eikä yksinkertaisia selitysmalleja kannata lähteä tarjoamaan. Valitettavasti tällaisia aina välillä julkisessa ja toki yksityisessäkin keskustelussa esiintyy. Tämä jo kertoo siitä, että akateemista tietoa ja tutkijoiden tukea tarvitaan järkevän ja oikeudenmukaisen kriminaalipolitiikan laatimisessa.

Tieteellisen näkökulman lisäksi kirjasta löytyy myös yleisemmin kiinnostavia teemoja kuten esimerkiksi rikollisuuden ihailua korkeakulttuurissa käsittelevä luku. Eipä olisi tullut mieleen, että taus-

talla on vuosien 1760 ja 1830 välillä esille noussut romantiikan ideologia. Se nosti esille rikollisuuden ihailun eliittien muotoilemana aatteena. Romantiikan traditio toi meille sankaririkolliset, lain-suojattomat, merirosvot ja vangit ja tämä heijastui ajan kirjallisuuteen ja myöhemmin vahvasti niin korkeakulttuuriin kuin viihteeseenkin.

” Käytännön näkökulmasta arvokkaana osiona voi pitää rikostilastoja koskevaa lukua.

Käytännön näkökulmasta arvokkaana osiona voi pitää rikostilastoja koskevaa lukua. Erilaisten rikostilastojen esittäminen vaatii erityistä tarkkuutta ja vastuullisuutta kaikilta alan toimijoilta, olipa kyseessä viranomaisen, järjestö, media tai poliittinen toimija. Rikoksia tilastoidaan hyvin eri tavoin ja ilman tilastointitavan selitystä asiasta voi saada hyvinkin yksinkertaistetun käsityksen. Kuten teoksessa (s. 135) todetaan, ”jotkin tilastoidun rikollisuuden nousut voivat ilmentää väestön ilmoitusalltiuden nousua tai kulttuurin muutosta, ei sitä, että ihmisen käyttäytymisen itsessään olisi muuttunut”.

Toisin kuin julkisesta keskustelusta ehkä voisi ymmärtää, yksi kriminologian keskeisimpiä viime vuosikymmenten havainnoja on ollut 1990-luvun alusta alkanut rikollisuuden määrän vähentyminen huomattavan suuressa osassa kehittyneitä maita. Ilmiöstä käytetään nimitystä ”crime drop”. Suomessa tämä on näkynyt etenkin henkirikollisuuden määrän selkeänä vähentymisenä, mutta myös joissain muissa rikostyypeissä kuten esimerkiksi nuorisirikollisuudessa.

Toisaalta kirjassa todetaan, että ”Suomessakin vammaan johtanut väkivalta on pikemminkin pysynyt kohtalaisen vakaana kuin vähentynyt selvästi” (s. 142). Vakaa trendi voi kuitenkin peittää eri väkivaltatyyppien erilaisia suuntia. Esimerkiksi katuväkivalta on vähentynyt, mutta työpaikkaväkivalta lisääntynyt. Parisuhdeväkivallan tutkimisen metodologisille haasteille on omistettu oma lukunsa. Mistä nämäkin kehitystrendit sitten johduvat? Yhtä yksinkertaista selitystä ei ole, siksi Kriminologia-teoksen kaltaiset oppikirjat ovat tarpeen. Niistä hyötyvät varmasti niin opiskelijat kuin käytännön toimijatkin.

Leena-Kaisa Åberg
RIKUn toiminnanjohtaja

Viharikosten uhrien kokemuksia kerätään varjoraportointia varten

Uskontojen yhteistyöjärjestö USKOT-foorumi ja Rikosuhripäivystys ovat käynnistäneet tiedonkeruun Suomessa tapahtuneista viharikoksista. Uhrien kokemuksiin perustuva laajempi raportointi toteutetaan Suomessa ensimmäistä kertaa. Tarkoituksena on täydentää viranomaistietoja sekä kehittää tapoja tukea viharikosten uhreja.

Rikosuhripäivystyksen toiminnanjohtaja **Leena-Kaisa Åbergin** mukaan varjoraportoinnille on tarvetta, sillä arvioiden mukaan vain viidesosa viharikoksista tulee viranomaisten tietoon.

– On viitteitä siitä, että viharikoksista ilmoittamisen kynnyks on viime vuosina madaltanut, mutta edelleen valtava enemmistö uhreista jättää kertomasta kohtaamastaan rikoksesta. Varjoraportoinnin avulla pääsemme näkemään, millaista apua uhrit kaipaavat ja siten ehkä myös pienentämään rikoksista ilmoittamisen kynnyksiä, kertoo Åberg.

Myös USKOT-foorumin toiminnanjohtaja **Inka Nokso-Koivisto** pitää varjoraportin laatimista tärkeänä askeleena viharikosten vastaisessa toiminnassa.

– Viharikokset ovat erityisen vahingollisia, koska rikos ja rikoksen aiheuttamat haitat eivät kohdistu vain uhriin vaan laajempaan ihmisryhmään, joihin uhri kuuluu tai hänen oletetaan kuuluvan. Tällaisia haittoja ovat pelon lisääntyminen ja turvallisuuden tunteen katoaminen, kertoo Nokso-Koivisto.

Varjoraportointi on osa oikeusministeriön Against Hate -hanketta, jota rahoittaa EU-komissio.

Ilmoituksen viharikoksesta voi tehdä viharikoksen uhri, uhriin läheinen tai rikoksen silminnäkijä ja ilmoittaa voi, vaikkei rikosta olisi ilmoitettu poliisille. Ilmoituksen voi tehdä suomeksi, ruotsiksi, englanniksi, venäjäksi, arabiaksi sekä darin tai somalin kielellä. Ilmoituksia kerätään 15.10. asti osoitteessa uskot-resa.fi/viharikosraportointi.

**Oletko kohdannut viharikoksen?
Kerro siitä meille!**

www.uskot-resa.fi/viharikosraportointi

Kuva Sari Karhu

Selvänä kesään! Oulun poliisin järjestämä tapahtuma nuorille

Toukokuun lopussa koulujen lähetessä loppuaan Oulun poliisi järjesti nuorille Selvänä kesään! -tapahtuman. Tapahtuma oli maksuton ja sen tarkoituksena oli tietoisuuden ja haastatteluin nostaa esille päihteiden käytön lieveilmiöitä, terveyshaittoja sekä korostaa vanhempien kasvatusvastuuta myös päihteiden osalta. Lisäksi tavoitteena oli ohjata nuoria kohti turvallista ja päihteetöntä elämää.

Tapahtumassa oli välitön ilmapiiri ja se kokosi hyvin nuoria Kauppakeskus Valkean kesäkadulle. Esiintymässä olivat Sana, Maya Paakkari sekä duo poliisin Mansikkakesä-bändistä. Esiintyjät saivat nuoret mukaansa ja yhteislauluunkin kauppakeskuksen käytävillä intouduttiin.

Nuorten tavoittamisen lisäksi tapahtuma toi yhteen eri toimijoita ja nuoret pääsivät tutustumaan heidän tarjoamiin palveluihin. Poliisin lisäksi tapahtumassa oli mukana RIKUn Oulun seudun palvelupiste, Byströmin nuorten palvelut, Tyttöjen talo, Poikien talo, Terveysneuvonta Vinkki, ev.lut. seurakunta, Nuorten Ystävät, Oulun kaupungin päihdepalvelut, Kris Oulu ja Ehyt ry.

Inka Poikela
toiminnanohjaaja
Rikosuhripäivystys

Kuvassa vasemmalta RIKUn toiminnanjohtaja Leena-Kaisa Åberg, Ahvenanmaan maakuntahallituksen sosiaali- ja terveysministeri Wille Valve, RIKUn Länsi-Suomen aluejohtaja Sari Somppi ja Ahvenanmaan palvelupisteen toiminnanohjaaja Ann Kvarnström.

Maarianhaminaan Rikosuhripäivystyksen 31. palvelupiste

Toukokuussa Maarianhaminassa juhlistettiin alkuvuonna 2018 avautunutta uutta palvelupistettä puolen päivän seminaarilla. Seminaarin avasi Ahvenanmaan maakuntahallituksen sosiaali- ja terveysministeri **Wille Valve**, joka piti erittäin tärkeänä RIKUn toiminnan laajentumista Ahvenanmaalle. Seminaarissa oli paikalla useita paikallisia uhrien parissa toimivia tahoja, jotka jäivät vielä seminaarin jälkeen pohtimaan käytännön yhteiskenteiden kehittämistä.

Rikosuhripäivystyksen Ahvenanmaan palvelupisteessä Maarianhaminassa työskentelee yksi kokopäiväinen toiminnanohjaaja. Syksyllä järjestetään ensimmäinen vapaaehtoisten peruskurssi. Toimintaa koordinoi Suomen Punaisen Ristin Ahvenanmaan piiri.

Ahvenanmaan palvelupiste vahvistaa entisestään Rikosuhripäivystyksen ruotsinkielisiä palveluita. Ahvenanmaan lisäksi henkilökohtaista palvelua ruotsiksi on lisätty etenkin Vaasan, Länsi-Uudenmaan, Porvoon ja Turun palvelupisteissä. Vuoden alussa käynnistyi myös Rikosuhripäivystyksen Auttavan puhelimen päivystys ruotsiksi. Tällä hetkellä maksuton puhelin päivystää ruotsiksi joka keskiviikko klo 13–17.

Surun viesti ja kyynelvirta – kirja henkirikoksen uhrin omaisen kokemuksista

Jorma Alatalon kirjoittama *Surun viesti ja kyynelvirta* on tärkeä kokempohjainen puheenvuoro henkirikoksen uhrin omaisten kokemuksista. Kirjassa Alatalo kirjoittaa itsensä ja puolisonsa kokemusten kautta, millaisia tunteita ja tuntemuksia erilaiset viranomais- ja muut kohtaamiset ovat herättäneet omaisissa henkirikoksen jälkeen.

Kirja kuvaa konkreettisesti vanhempien hätää ja neuvottomuutta oman lapsen henkirikoksen jälkeisessä ajassa - tunteiden sekamelskan sekä viranomaisten ja järjestöjen tarjoaman tuen ja sen puutteen.

Monet luulevat tietävänsä, mitä suru on. Kukaan ei voi etukäteen tietää, kuinka suurta tuskaa läheisen menettäminen itselle aiheuttaa. Suru pysäyttää ihmisen arkisen elämän, synkistää mielialan ja vie surijalta kaiken huomion. Tuntuu, että menettää halunsa elää, kirjoittaa Jorma Alatalo.

Kirja on omakustanne ja sitä voi tilata suoraan Jorma Alatalolta: jormaface@gmail.com. Hinta 20 euroa.

Alkuvuodesta 2018 Rikosuhripäivystys julkaisi oppaan Kun henkirikos koskettaa - käsikirja henkirikosten uhrien läheisten kohtaamiseen. Opas on saatavilla suomeksi ja ruotsiksi: riku.fi/oppaat+ja+ohjeet

Tubettamalla tavoitetaan nuoria

Rikosuhripäivystys on käynnistänyt uuden yhteistyömuodon Tubeäidin eli YouTubessa tubettavan **Inari Fernándezin** kanssa. Ensimmäisessä videossa käsitellään verkossa tapahtuvia seksuaalirikoksia, joista Inarin kanssa videolla keskustelelee Rikosuhripäivystyksen toiminnanohjaaja **Jukka Aho**.

– Teemme vielä kaksi muuta videota, joilla käsitellään muita verkossa tapahtuvia rikoksia sekä nuorten ja aikuisten välistä vuorovaikutusta. Pyrkimyksenämme on tube yhteistyön avulla tavoittaa suoraan nuoria ja kertoa heille heidän luontaisessa ympäristössä rikoksen uhriksi joutumisesta ja avun saannin mahdollisuuksista, kertoo palvelutoimintojen kehittämisspäällikkö **Maatu Arkio** Rikosuhripäivystyksestä.

Inari Fernándezin Äidin puheenvuoro -tubekanavalla on yli 24 000 tilaajaa ja joitakin kanavan videoista on katsottu liki 300 000 kertaa.

– Rohkaisemme nuoria pyytämään apua ja muistutamme, että uhrin ei tarvitse kokea syyllisyyttä rikoksesta. Nuoren ei tarvitse itse edes tietää, että onko joutunut rikoksen uhriksi. On tärkeää, että nuori uskaltaa kertoa esimerkiksi verkossa kokemistaan loukkauksista tai seksuaalisesta houkuttelusta luotettavalle aikuiselle tai edes kaverilleen. Yhdessä videossa etsitään nuorten kanssa yhdessä keinoja, joilla tätä aikuiselle kertomista voidaan helpottaa. Mikäli kynnys kertoo tuntuu olevan liian suuri, voi yhteydessä olla nimettömästi Rikosuhripäivystyksen chattiin, muistuttaa Arkio.

Videoista muodostuu kokonaisuus, joiden tueksi on saatavilla materiaalipaketit. Materiaalipakettien avulla nuorten kanssa työskentelevät aikuiset voivat käydä läpi videoita yhdessä nuorten kanssa läpi ja keskustella videoiden herättämistä kysymyksistä.

– Meillä on jo ennestään näitä materiaalipaketteja muun muassa seurusteluväkivallasta, fyysisestä väkivallasta ja perheväkivallasta. Teimme uuden paketin, koska olemme saaneet palautetta, että materiaalipaketit ovat toimivia ja pidetty tapa käydä läpi vaikeita asioita nuorten kanssa, kertoo Arkio.

Valmiit videot ja materiaalipaketit löytyvät Rikosuhripäivystyksen verkkosivuilta: riku.fi/materiaalipaketit

RIKUchat: riku.fi

Äidin puheenvuoro: youtube.com/aidinpuheenvuoro

Marja Lönnroth-Olin

Olen aloittanut Rikosuhripäivystyksessä toukokuussa 2018 Porvoon seudun palvelupisteen toiminnanohjaajana. Aiemmin olen työskennellyt lähinnä lasten ja nuorten parissa muun muassa etsivänä nuorisotyöntekijänä sekä yksintulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden asumisohjaajana. Koulutustaustaltani olen VTM, pääaineenani sosiaalipsykologia. Kehittääkseni itseäni opiskelen tällä hetkellä Laureassa rikosseuraamusalan sosionomiksi töiden ohessa. Olen kaksikielinen ja palvelen sujuvasti sekä suomeksi että ruotsiksi.

Mukanani tuon aidon innostuksen ja uteliaisuuden RIKUn työtä kohtaan sekä halun päästä kehittämään ammatillista osaamista haastavissa ja monipuolisissa tehtävissä. Mielestäni vahvuuteni tähän työhön löytyy asiakaslähtöisestä ja ratkaisukeskeisestä työotteesta. Olen innoissani päästessäni tekemään haastavaa työtä laajassa ammattilaisten verkostossa ja päästessäni tutustumaan siihen miten vaativaa vapaaehtoistyötä toteutetaan laadukkaasti. Järjestötyö on minulle uutta ja erilaista ja juuri siksi niin mielenkiintoista.

Työn vastapainona vietän vapaa-ajallani aikaa perheen kanssa, teen pihatöitä ja hoidan eläimiä. Pysin huolehtimaan jaksamisestani liikkumalla monipuolisesti. Ylivoimaisesti eniten aikaa vie tanssiharrastus.

Maria Avcilar

Aloitin huhtikuussa toiminnanohjaajana Vaasan palvelupisteessä. Olen koulutukseltani sosionomi (AMK). Aikaisemmin olen työskennellyt mm. Erityishuoltojärjestöjen liitto EHJÄ ry:ssä ammatillisena tukihenkilönä lapsille ja nuorille. Ammatillisen tukihenkilötoiminnan tavoitteena on lapsen tai nuoren kokonaisvaltainen tukeminen elämän eri osa-alueilla. Toiminnalla pyritään tukemaan nuoren kokonaisvaltaista elämänhallintaa ja toimintakykyä, tarjoamaan psykososiaalista tukea sekä auttamaan nuorta yhteiskuntaan integroitumisessa.

Lisäksi olen työskennellyt Vaasan vastaanottokeskuksessa sosiaaliohjaajana sekä Vaasan kaupungilla perhekeskuksessa ohjaajana. Minulla on kokemusta erityisesti maahanmuuttajien, perheiden sekä nuorten parissa työskentelystä.

Työ Rikosuhripäivystyksessä on mielenkiintoista ja antoisaa. Työ haastaa minua jatkuvasti kehittymään ja oppimaan uutta. On ollut ilo saada kehittää omaa ammattitaitoa ja osaamista. Meillä on hieno työyhteisö, mikä kannustaa ja tukee jaksamaan ajoittain raskaassakin työssä. Työssäni arvostan monipuolisia työtehtäviä, mitkä luovat vaihtelevuutta työpäiviin. Odotan innolla mitä kaikkea työ tuokaan vielä tullessaan.

Vapaa-ajalla tykkään matkustella ja liikkua luonnossa. Liikunta ja terveelliset elämäntavat ovat lähellä sydäntäni, mutta osaan nauttia elämästä myös rentoutumalla ja herkuttelemalla suklaakakkua. Menossa mukana ovat teini-ikäinen tytär sekä pieni chihuahuauros Muru nimeltään.

Ann-Mari Lainio

Olen toiminut Lahdessa Päijät-Hämeen palvelupisteessä Kati Ulmalan kesälomansijaisena. Tarkoituksena on olla mukana RIKUn toiminnassa osa-aikaisena työntekijänä myös tuleva syyskuu 2018.

Olen sosiaalialan aikuisopiskelija. Opiskelen Hämeen ammattikorkeakoulussa sosionomiksi. Ajatuksena on saattaa opinnot päätökseen syksyn 2018 aikana. Aikaisemmin olen työskennellyt hankintakoordinaattorina useamman vuoden, jossa olen saanut kertyttyä kokemusta asiakastyöstä.

Olen toiminut Rikosuhripäivystyksen vapaaehtoisena vuodesta 2016, joten toiminta on minulle tuttua vapaaehtoistaustani myötä. Työskentely RIKUssa on mielenkiintoista, avartavaa ja monipuolista. Koen työn hyvin merkitykselliseksi ja tärkeäksi. Olen saanut oppia paljon ja olen siitä kiitollinen. Minua kiinnostaa katsoa asioita asiakaskeskiössä näkökulmasta sekä vahvistaa asiakkaan omaa toimijuutta. Odotan innolla ja mielenkiinnolla tulevaa syksyä RIKUssa.

Tällä hetkellä opintojen loppuun saattaminen ja liikkuvan lapsen aktiiviset harrastukset vievät leijonanosan vapaa-ajastani, mutta jos vapaa-aikaa jää, vietän sen mieluiten perheen kanssa matkustaen. Lempiharrastuksiani ovat elokuvat, teatteri, konsertit ja ulkoilu. Perheeseeni kuuluu mies ja kaksi lasta sekä kissa.

KESKUSTOIMISTO keskustoimisto@riku.fi

Maistraatinportti 4 A 4. krs
00240 Helsinki

Leena-Kaisa Åberg
toiminnanjohtaja
050 3378 703

Jaana Koivukangas
kehitysjohtaja
040 512 9335

Sami Liukkonen
viestintäpäällikkö
RIKU-lehden toimitussihteeri
050 432 9998

Ira Johnsson
assistentti
040 646 3122

Ihmiskaupan uhrien auttamistyö
Pia Marttila
erityisasiantuntija
040 630 9669
Saara Pihlaja
suunnittelija
040 621 2443

Nuorten hanke
Maatu Arkio-Lampinen
palvelutomintojen kehittämispäällikkö
040 6744 895
Jenni Kreivi
projektisuunnittelija
040 632 4191
Raija Kontunen
projektisuunnittelija
040 670 5344

ETELÄ-SUOMEN ALUETOIMISTO etelasuomi@riku.fi

Maistraatinportti 4 A 4. krs
00240 Helsinki

Jenni Lehtonen
aluejohtaja
050 583 5331

Pääkaupunkiseudun palvelupiste
(09) 4135 0550
Maistraatinportti 4 A 4. krs
00240 Helsinki
Anne Veijola
toiminnanohjaaja
040 523 0595

Sanna Mikkola
toiminnanohjaaja
0400 971 940
Piia Kannainen-Anttila
toiminnanohjaaja
040 672 0988
Liina Heinonen
toiminnanohjaaja
040 704 4502

Keski-Uudenmaan palvelupiste
Tuija Hellsten
toiminnanohjaaja
0400 875 395
Sibeliuksenkatu 18, 04400 Järvenpää

Päijät-Hämeen palvelupiste
Kati Ulmala
toiminnanohjaaja
050 402 1158
Loviisankatu 14 A 3, 15100 Lahti

Kymenlaakson palvelupiste
Marjukka Suurpää
toiminnanohjaaja
050 0981 837
Keskikatu 13, 3.kerros,
45100 Kouvola

Länsi-Uudenmaan palvelupiste
Janiina Mieronkoski
toiminnanohjaaja, handledare
(betjänaar även på svenska)
040 351 8500
Laurinkatu 51 A 3, 2.kerros
08100 Lohja

Porvoon seudun palvelupiste
Marja Lönnroth-Olin
toiminnanohjaaja, handledare
(betjänaar även på svenska)
040 652 8341
Papinkatu 19, 06100 Porvoo

ITÄ-SUOMEN ALUETOIMISTO itaisuomi@riku.fi

Siltakatu 14 b 26
80100 Joensuu

Jaana Rossinen
aluejohtaja
(013) 221 990,
040 507 0795
Suvi Essel
lähisuhdeväkivaltatyön koordinaattori
050 428 9360

Joensuun palvelupiste
Annariina Tahvanainen
toiminnanohjaaja
040 725 6001
Siltakatu 14 B 26, 80100 Joensuu

Savonlinnan palvelupiste
Taru Piironen
toiminnanohjaaja
044 075 6798
Olavinkatu 40 A, 57130 Savonlinna

Kuopion palvelupiste
Niiralankatu 7-9, 70600 Kuopio
Eila Kersalo
toiminnanohjaaja
050 557 6712
Titta Räsänen
toiminnanohjaaja
050 557 6711

Mikkelin palvelupiste
Liisa Haaepa
toiminnanohjaaja
0400 922 310
Porrassalmenkatu 19 B 31,
50100 Mikkeli

Lappeenrannan palvelupiste
Maarit Kuntola
toiminnanohjaaja
050 501 7994
Kirkkokatu 1
53100 Lappeenranta

LAPIN ALUETOIMISTO lappi@riku.fi

Maakuntakatu 29-31 B 3. krs
96200 Rovaniemi

Päivi Alanne-Kunnari
aluejohtaja
0400 979 175

Rovaniemen palvelupiste
Maakuntakatu 29-31 B 3.krs
96200 Rovaniemi
Jenny Ruotanen-Kolistaja
toiminnanohjaaja
0400 979 026
Katri Turunen
toiminnanohjaaja
040 775 3538

Meri-Lapin palvelupiste
Maria-Riitta Saares
toiminnanohjaaja
040 631 8550
Kaivokatu 5, 94100 Kemi

Itä-Lapin palvelupiste
Jonna-Tuulia Julkunen
toiminnanohjaaja
0400 970 081
Unarintie 13 B, 99600 Sodankylä

Ylä-Lapin palvelupiste
Katja Huotari
toiminnanohjaaja
040 669 5383
Ivalontie 10, 99800 Ivalo

LOUNAIS-SUOMEN ALUETOIMISTO
lounaissuomi@riku.fi

Yliopistonkatu 24 C 46
20100 Turku

Sirkku Opacic
aluejohtaja (vs.)
050 551 5055

Turun palvelupiste
(02) 235 5055
Yliopistonkatu 24 C 46, 20100 Turku
Leila Taipale
toiminnanohjaaja
050 340 3580
Tuula Kiviniemi, toiminnanohjaaja
handledare (betjänaar även på svenska)
0504408126

Salon palvelupiste
Päivi Pääkkönen
toiminnanohjaaja
050 304 7015
050 516 6144
Kirkkokatu 10, 24100 Salo

Porin palvelupiste
Tuija Mäntylä
toiminnanohjaaja
050 593 6706
Antinkatu 8, 28100 Pori

Rauman seudun palvelupiste
Heidi Väkiparta
toiminnanohjaaja
050 375 5338
Valtakatu 13, 26100 Rauma

LÄNSI-SUOMEN ALUETOIMISTO
lansisuomi@riku.fi

Raastuvankatu 25
65100 Vaasa

Sari Somppi
aluejohtaja
(06) 317 5654
050 572 9265

Vaasan seudun palvelupiste
Raastuvankatu 25, 65100 Vaasa
Nina Jansson
toiminnanohjaaja,
handledare/svenskspråkig service
0440 371 050

Maria Avcilar
toiminnanohjaaja
0400 175 269

Kokkolan seudun palvelupiste
Marja Lager
toiminnanohjaaja
0440 548 265
Pitkäsillankatu 12, 67100 Kokkola

Seinäjoen seudun palvelupiste
Tiina Autio
toiminnanohjaaja
040 350 3923
Kalevankatu 12 B A 16,
60100 Seinäjoki

Ålands serviceställe
Ann Kvarnström
handledare
045 734 557 77
Torggatan 26 A, AX-22100,
Mariehamn, Åland

POHJOIS-SUOMEN ALUETOIMISTO
pohjoissuomi@riku.fi

Vanhantullinkatu 2
90100 Oulu

Maarit Saukko
aluejohtaja
040 543 3495

Oulun seudun palvelupiste
Vanhantullinkatu 2, 90100 Oulu
Tanja Korkala
toiminnanohjaaja
044 7868894
Inka Poikela
toiminnanohjaaja
050 3247178

Kajaanin seudun palvelupiste
Välkatu 1 B 26, 87100 Kajaani
Jaana Vanhala
toiminnanohjaaja
040 822 5200
Jouni Kananen
toiminnanohjaaja
050 599 0279

Kuusamon palvelupiste
Jouni Kananen
toiminnanohjaaja
050 599 0279

Raahen seudun palvelupiste
Päivi Kiiskilä
toiminnanohjaaja
050 463 6188
Kauppakeskus Masto
Ollinkalliontie 3 2. krs, 92150 Raahe

SISÄ-SUOMEN ALUETOIMISTO
sisasuomi@riku.fi

Nalkankatu 12 G, 2. krs
33200 Tampere

Katariina Westman
aluejohtaja
050 421 0236

Pirkanmaan palvelupiste
050 309 1551
Nalkankatu 12 G, 2. krs
33200 Tampere
Jukka Aho
toiminnanohjaaja
050 448 1792

Katja Sivill
toiminnanohjaaja
050 309 2993
Marjo Pahkala
toiminnanohjaaja
045 802 4834

Tarja Plihtari
toiminnanohjaaja
050 525 8263

Kanta-Hämeen palvelupiste
Suomen kasarmi 2, 1. krs
13100 Hämeenlinna
Rebekka Wadhwa
toiminnanohjaaja
050 378 2877

Jyväseudun palvelupiste
Asemakatu 2, 2. krs
40100 Jyväskylä
Lea Manninen
toiminnanohjaaja
(014) 266 7150
050 368 0188

Sari Solismaa
toiminnanohjaaja
050 336 8028

Sastamala-Huittisten palvelupiste
Tiina Iso-Aho
toiminnanohjaaja
(03)5120 501
Kriisikeskus Tukitalo
Puistokatu 2, 38200 Sastamala